

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdistyslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslakia digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi jäseneksi ottamisessa ja eroilmoituksen vastaanottamisessa. Esityksessä on otettu huomioon hallitusohjelman kirjaukset jäsen- ja liittoäänestyksen käytön helpottamisesta yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja muiden jäsenten valinnassa. Esitys edistää hallitusohjelman tavoitteita myös helpottamalla digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöönottoa.

Pienimuotoisen kansalaistoiminnan hallinnollisen taakan keventämiseksi sallitaan kirjanpitola-
kia kevyempi tilinpito sellaiselle yhdistykselle, jonka vuosituotot ovat enintään 30 000 euroa ja joka ei harjoita liiketoimintaa. Tarkemmat säännökset tällaisen tilinpidon järjestelyistä ja sisäl-
löstä sekä tilinpidon kaavoista ja vuosilaskelman sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuk-
sella.

Yhdistyslain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Kevyemmän tilinpidon säänte-
lyä voi soveltaa aikaisintaan 1.7.2023 alkavalla tilikaudella.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Yhdistysmuotoisen kansalaistoiminnan käytännöt	6
2.2 Yhdistyslaki ja käytäntö.....	6
2.2.1 Yleistä	6
2.2.2 Jäsen- ja liittoäänestys.....	6
2.2.3 Hallituksen kokouksen päätös ilman kokousta	7
2.2.4 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa.....	8
2.2.5 Yhdistyksen purkaminen ja rekisteripoisto	9
2.2.6 Yhdistyksen kirjanpito	9
2.3 Nykytilan arvio	9
2.3.1 Toimintaympäristön ja yhteisömuotojen käytön muutos	9
2.3.2 Jäsen- ja liittoäänestys.....	10
2.3.3 Hallituksen päätöksenteko ilman kokousta	10
2.3.4 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa.....	11
2.3.5 Purkaminen ja rekisteripoisto.....	11
2.3.6 Kirjanpito ja talouden raportointi.....	12
3 Tavoitteet.....	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.1.1 Jäsen- ja liittoäänestys.....	13
4.1.2 Yhdistyksen jäsenten ja hallituksen päätöksenteko ilman kokousta	13
4.1.3 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa.....	13
4.1.4 Purkaminen ja rekisteripoisto.....	14
4.1.5 Rekisteröimätön yhdistys	14
4.1.6 Kirjanpito ja talouden raportointi.....	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	14
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	16
4.4 Ympäristövaikutukset	16
4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	16
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	17
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	17
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	17
6 Lausuntopalaute.....	18
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	19
7.1 Yhdistyslaki	19
8 Lakia alemman asteinen sääntely	26
9 Voimaantulo	27
10 Täytäntöönpano ja seuranta	27
11 Suhde muihin esityksiin.....	27
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	27

11.2 Suhde talousarvioesitykseen	27
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	27
LAKIEHDOTUS	29
Laki yhdistyslain muuttamisesta	29
LIITE	34
RINNAKKAISTEKSTI	34
Laki yhdistyslain muuttamisesta	34

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Yhdistysmuotoisella ja muulla kansalaistoiminnalla on suuri merkitys suomalaisen yhteiskunnan toiminnan ja kehityksen kannalta. Hyvin suuri osa suomalaisista kuuluu yhteen tai useampaan yhdistykseen tai osallistuu kansalaistoimintaan muulla tavalla. Kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö ja osallistuminen kansalaistoimintaan muuttavat muotoaan, mikä on otettava nykyistä paremmin huomioon lainsäädännössä ja viranomaistoiminnassa.

Suomalainen kansalaisyhteiskunta on perinteisesti järjestäytynyt yhdistysten muotoon. Rekisteröityjen yhdistysten merkitys suomalaisille on säilynyt 2000-luvulle tultaessa edelleen vahvana. Kokonaan yhdistystoiminnan ulkopuolelle jättäytyvien osuus on jatkuvasti laskenut 1970-luvulta ja ihmisten yhdistysjäsenyyksien määrä on kasvanut. Yleisimmin ihmiset kuuluvat ammatillisiin järjestöihin, minkä jälkeen yleisimpiä ovat jäsenyydet erilaisissa kulttuuri-, harraste- ja liikuntayhdistyksissä.

Suomalaista kansalaisyhteiskuntaa muuttaa muun muassa yksityisen ja julkisen sektorin toimintatapojen omaksuminen yhdistys- ja järjestötoiminnassa. Tämä näkyy esimerkiksi keskitetyn johtamisen ja ”asiakasajattelun” lisääntymisenä järjestöissä sekä julkisen rahoittajan strategisen ohjauksen kasvuna. Laajoihin kollektiivisiin intresseihin ja poliittisiin taustoihin kiinnittyneet järjestöt ovat jossain määrin menettäneet asemaansa järjestökentällä. Tilalle on tullut vapaa-aikaan, harrastuksiin ja ”pieniin intresseihin” liittyviä yhdistyksiä. Lisäksi yhteiskunnallista aktiivisuutta ja vaikuttamista on aiempaa useammin muodollisia organisaatorakenteita vieroksu- vissa neljännen sektorin verkostoissa.

Toisaalta enenevässä määrin yleishyödyllisen ja muun kansalaistoiminnan periaatteita otetaan kokonaan tai osittain käyttöön myös liiketoiminnan harjoittamiseen tarkoitetuissa yhtiömuodoissa, esimerkiksi osakeyhtiömuotoisissa urheilupuistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Lisäksi yrityksilläkin voi olla vapaaehtoistoimintaa, esimerkiksi henkilökunnan ja asiakkaiden vapaaehtoistoimintaa. Myös yritykset edistävät esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, joista useat ovat yhdistyksille tavanomaisia tarkoituksia.

Perinteinen järjestökenttä on yhä enemmän ammattimaistunut ja keskittynyt. Kansalaistoiminnan luonteen muutos on tuonut ammatillisia mukaan kansalaistoiminnan organisointiin ja aktivointiin. Kolmannen sektorin palkatun henkilöstön ja työnantajana toimivien organisaatioiden määrä on viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana kasvanut nopeasti erityisesti sosiaalialalla. Julkiseen rahoitukseen liittyvät vaatimukset läpinäkyvyydestä ja järjestöjen tarpeesta osoittaa julkisen tuen vaikuttavuus ja varojen käytön vastuullisuus on lisääntynyt. Selvityksen mukaan ammattimaistumisen taustalla on myös kansalaistoiminnan luonteen muutos ja asiakasajattelun yleistyminen. Ammattimaistumista edistää myös yhdistysten harjoittaman toiminnan juridisoituminen viimeisten vuosikymmenien aikana.

Tiivistäen nykyisten yhteisölakien lähtökohtana on, että kunkin lain ”perusasetukset” tarjoavat tietyissä tarkoituksissa harjoitettuun toimintaan yleensä hyvin sopivan organisaatio- ja toimintamallin ja sen toimivuuden edellyttämän muun sääntelyn. Toisaalta yhteisölait ovat erityisesti yhteisön sisäisten suhteiden sääntelyn osalta niin joustavia, että yhteisön tarkoitus, organisaatio ja toimintamalli voidaan tarvittaessa sääntö- tai yhtiöjärjestysmääräyksillä muokata varsin pitkälle vastaamaan muiden yhteisölakien mahdollistamia malleja. Tarve tällaisiin järjestelyihin

voi perustua esimerkiksi tasapuolisten toimintaedellytysten saamiseen alalla, jolla on merkittävästi myös muussa yhteisömuodossa harjoitettua toimintaa. Tämä kehitys on jo otettu huomioon esimerkiksi verotuksessa ja julkisten tukien edellytyksissä (esim. osakeyhtiön muuttaminen yhtiöjärjestyksensä määräksi ym. yleishyödylliseksi yhteisöksi sekä yhdistyksen katsominen tietyin edellytyksin muuksi kuin yleishyödylliseksi ja arvonnais- tai tuloverovelvolliseksi).

1.2 Valmistelu

Oikeusministeriö asetti maaliskuussa 2019 Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän valmistelevaan ehdotusta yhteisömuotoista kansalaistoimintaa helpottavaksi yhteisöoikeudelliseksi sääntelyksi. Tavoitteena oli parantaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä kehittämällä yhteisöoikeudellista sääntelyä kansalaisjärjestöjen tarpeet huomioon ottaen. Lisäksi tavoitteena oli helpottaa nykyistä vapaamuotoisemman yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan harjoittamista sidosryhmien odotukset ja viranomaistoiminnan tarpeet huomioon ottaen. Työryhmän työssä otettiin huomioon pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjaukset jäsen- ja liittoäänestyksen käytön helpottamisesta yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja muiden jäsenen valinnassa sekä yhdistysten yhdistymisen helpottamisesta. Lisäksi työryhmä otti huomioon hallitusohjelman yleiset digitalisoinnin mahdollisuuksien hyödyntämistä koskevat tavoitteet. Oikeusministeriö asetti työryhmälle seurantaryhmän.

Työryhmä selvitti yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan tarpeita saatavana olevien kirjallisten lähteiden ja työryhmän ja seurantaryhmän kokousten lisäksi verkkokyselyillä ja –keskusteluilla¹, työpajoissa ja webinaareissa laajasti yhdistys- ja muuhun kansalaistoimintaan osallistuvien ja eri viranomaisten kanssa. Työryhmän työskentely on esitelty yksityiskohtaisesti mietinnön 1.2 kohdassa.

Hallituksen esityksen muotoon laadittu työryhmän mietintö valmistui ja julkistettiin 30.1.2021 (OM 2021:8 Mietintöjä ja lausuntoja²). Mietinnöstä järjestettiin avoin lausuntokierros 23.1.–14.4.2021 (100 lausuntopyyntöä, yhteensä 87 lausuntoa, joista 36 oma-aloitteisesti). Saadun lausuntopalautteen yhteenveto julkaistiin syksyllä 2021.³

Lausuntokierroksen lisäksi keväällä 2021 Humanististen alojen korkeakoulu HUMAK:n opiskelijat selvittivät haastattelu- ja kyselytutkimuksella nuorten mielipiteitä työryhmän ehdottaman toimintaryhmän hyödyistä, tarpeellisuudesta ja käytettävyydestä sekä tarjosivat nuorille mahdollisuuden kehittämis- ja muutosehdotuksiin.⁴ Lausuntokierroksen aikana oikeusministeriön edustajat järjestivät yhteistyössä tutkijoiden ja kansalaistoimijoiden kanssa webinaarin (noin 200 osallistujaa), jossa työryhmän ehdotuksia esiteltiin ja keskusteltiin työryhmän ehdottamasta toimintaryhmäläistä. Lausuntopalautteesta on keskusteltu kesästä 2021 lähtien useita kertoja STEA:n, Verohallinnon, sisäministeriön poliisiosaston, Poliisihallinnon, Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Patentti- ja rekisterihallituksen edustajien kanssa.

Palautteen huomioon ottaminen esityksen jatkovalmistelussa esitellään jäljempänä 6 kohdassa.

¹ Työryhmän verkkokyselyn ja -keskustelujen yhteenveto on julkaistu oikeusministeriön julkaisusarjassa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161998/OM_2020_04.pdf?sequence=1&isAllowed=y

² https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162854/OM_2021_8_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163552>

⁴ Liite 2

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä työryhmän mietinnön ja saadun palautteen pohjalta touko-heinäkuussa 2022. Luonnos hallituksen esityksestä on ollut Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 –työryhmässä ja seurantaryhmässä edustettujen tahojen sekä Valtiovarainministeriön, Verohallinnon, STEA:n, sisäministeriön poliisiosaston, työ- ja elinkeinoministeriön ja patentti- ja rekisterihallituksen kommentoitavana 11.7.–26.8.2022.

Esityksen jatkovalmisteluun ei sisälly jakautuneen lausuntopalautteen vuoksi työryhmän ehdotuksia yhdenvertaisuusperiaatteen, jäsenen kyselyoikeuden, hallituksen tehtävien ja esteellisyyden sääntelyksi eikä sääntöjen vähimmäissisältöä rajoittaviksi olettamasäännöksiksi. Hallituksen esitys ei sisällä ehdotuksia yhdistyksen toimitusjohtajasta, yhdistysten yhdistymisestä eikä toimintaryhmälainsäädännöksi, koska tällaisten uudistusten toteutuksen edellyttämien järjestelmämuutosten rahoitusta ei ole voitu varmistaa. Etäosallistumisen helpottamista ja etäkokousten sallimista koskevat säännösehdotukset sisältyvät 11.7.2022 voimaan tulleeseen yhdistyslain muutokseen (HE 47/2022 vp, laki 663/2022).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yhdistysmuotoisen kansalaistoiminnan käytännöt

Yhdistysrekisterissä oli 107 974 yhdistystä 31.7.2022. Vuosina 2000–2021 rekisteröitävien uusien yhdistysten määrä on pysynyt melko samana (vajaa 2 000 vuosittain). Yhdistysten rekisteröintiä, rekisteristä poistamista sekä yhdistysten jakautumista alueellisesti, toiminnan tarkoituksen, järjestökokonaisuuksien, talouden koon, verotuksen, yhdistyksille myönnetyn julkisen tuen määrää ja jakautumista koskevat yksityiskohtaiset tiedot ovat työryhmän mietinnön 2.1 kohdassa.

2.2 Yhdistyslaki ja käytäntö

2.2.1 Yleistä

Yhdistyslain sisältö sekä tulkinta- ja yhdistyskäytäntö on kuvattu laajemmin ja yksityiskohtaisesti työryhmän mietinnön 2.2 kohdassa.

2.2.2 Jäsen- ja liittoäänestys

Yhdistyslain 17 §:n 6 momentin mukaan yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksen jäsenet käyttävät erikseen määrätyissä asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta ns. jäsenäänestyksenä. Toiseksi yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä, säännöissä voidaan määrätä, että liittoon suoraan tai välillisesti kuuluvissa yhdistyksissä jäsenenä olevat yksityiset henkilöt käyttävät päätösvaltaa liittoäänestyksessä (yhdistyslain 16 §:n 2 kohta ja 19 §). Jäsenäänestys ja liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.

Jäsenäänestys ja liittoäänestys voidaan säännöissä sallia muissa kuin yhdistyslain 23 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa, joissa päätösvalta kuuluu aina yhdistyksen kokoukselle tai valtuutetuille. Tämän vuoksi jäsen- ja liittoäänestystä ei voi käyttää esimerkiksi hallituksen jäsenen valitsemiseen. Rajoitusta on perusteltu päätöksenteon luonteella. Lain esitöiden mukaan kyseiset asiat vaativat yleensä siinä määrin eri vaihtoehtojen pohtimista, ettei päätöksentekoa ilman kokousta ole haluttu sallia.

Jäsen- ja liittoäänestyksen järjestäminen edellyttää, että yhdistys hyväksyy tätä varten äänestys- ja vaalijärjestyksen, johon otetaan tarvittavat äänestystä ja vaalia koskevat yhdistyslakia ja yhdistyksen sääntöjä täydentävät määräykset (yhdistyslain 30 §). Äänestys- ja vaalijärjestyksestä päättää yhdistyksen tai valtuutettujen kokous (yhdistyslain 23 §:n 1 momentin 3 kohta).

Käytännössä yhdistyslaissa sallittuun etäosallistumiseen perustuvalla ennakoäänestysmahdollisuudella (17 §:n 4 momentti) voidaan pitkälti toteuttaa jäsenäänestys myös hallituksen jäsenistä ja äänestys kaikista muistakin yhdistyslain 23 §:n 1 momentin asioissa. Toisaalta etäosallistumismahdollisuudella ei voida kokonaan korvata jäsenäänestystä silloin, kun merkittävä osa yhdistyksen jäsenistä on erimielisiä tai on valmis muuten käyttämään osallistumisoikeuksiaan esimerkiksi päätöksenteon viivyttämiseen tai muuhun vaikeuttamiseen.

2.2.3 Hallituksen kokouksen päätös ilman kokousta

Yhdistyslaissa ei säädetä menettelystä hallituksen päätöksenteossa eikä hallituksen sisäisestä toiminnasta. Oikeuskirjallisuuden mukaan hallituksen päätöksenteon osalta yhdistyksillä on vapaamat kädet erilaisten menettelymuotojen valinnassa kuin yhdistysten ja valtuutettujen kokousta koskevassa päätöksenteossa. Ellei menettelykysymyksistä ole määrätty yhdistyksen säännöissä tai ohjesäännössä, on noudatettava vakiintunutta järjestykäytäntöä, mikäli sellaista voidaan todeta olevan olemassa. Huomattavaa merkitystä voi olla myös kussakin yhdistyksessä vakiintuneella käytännöllä (Halila - Tarasti, 2017, s. 519–520).

Oikeuskirjallisuuden mukaan hallitus tekee säännönmukaisesti päätökset kokouksessaan. Toisaalta on mainittu, ettei yhdistyslaissa ole säädetty, että hallitus voisi tehdä päätöksiä pelkästään kokouksessa. Edellytykseksi hallituksen päätöksenteolle ilman varsinaista kokousta on mainittu, että kaikille jäsenille varataan mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Oikeuskirjallisuudessa on lisäksi esitetty, että sähköpostikokouksen käyttäminen edellyttää kaikkien hallituksen jäsenen suostumusta, ellei siitä ole määrätty hallituksen työjärjestyksessä, ohjesäännössä tai muulla vastaavalla tavalla. Suostumuksen voidaan yleensä katsoa olevan olemassa hiljaisesti sovittuna. Lisäksi on esitetty, että vaikka sähköpostin käyttäminen on tuntuvasti yleistynyt, ei vielääkään voida edellyttää, että kaikilla yhdistysten hallitukseen kuuluvilla suomalaisilla olisi yhteys tietoverkkoon ja tarvittavat valmiudet sähköpostin käyttämiseen.

Yhdistyskäytännössä on vakiintuneesti käytössä erilaisia hallituksen päätöksentekotapoja, jotka eivät edellytä jäsenten osallistumista perinteiseen fyysiseen kokoukseen. Hallitus voi siten tehdä päätöksiä esimerkiksi puhelinkokouksessa, sähköpostitse tai muuta viestintä käyttäen (erilaiset keskusteluryhmät ja -sovellukset). SOSTE:n, Valon (nyk. Olympiakomitea) ja Allianssin ”Yhdistysten hyvä hallintotapa” –suosituksessa on todettu seuraavaa: ”20. Suositus – Hallituksen kokouskäytännöt. Hallitus päättää omasta työskentelystään ja kokouskäytännöistään. Jos säännöissä on määräyksiä asiasta, ne pitää ottaa huomioon.”

Suosituksen perustelujen mukaan hallitus voi tehdä päätöksiä myös muuten kuin kokouksessa, jossa jäsenet ovat paikalla. Se voi järjestää kokouksensa sähköisesti, esimerkiksi sähköpostia käyttämällä. Sähköistä kokousta suunniteltaessa on suosituksen mukaan hyvä ottaa huomioon aiheuttavatko asiat paljon keskustelua. Edelleen suosituksen perusteluissa lähdetään siitä, että hallituksen kokouksesta laaditaan aina pöytäkirja, joka numeroidaan juoksevasti ja säilytetään luotettavalla tavalla. Suosituksen perustelujen mukaan pöytäkirjan pitäminen hallituksen kokouksesta perustuu hallituksen yleiseen huolellisuusvelvollisuuteen. Hallituksen jäsenten vastuun kannalta on tärkeää, että hallituksen päätöksenteko dokumentoidaan luotettavasti.

2.2.4 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa

Yhdistyksen jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty (YhdL 12 §). Lain esitöiden mukaan säännöissä voi määrätä, että jäsenten hyväksymisestä päättää yhdistyksen kokous (HE 64/1988 vp, s. 32). Laissa, esitöissä tai oikeuskirjallisuudessa ei ole eritelty jäseneksi ottamista koskevan päätöksen tekemisen ja päätöksen täytäntöönpanon eroa. Muussa yhteisölaainsäädännössä mainitulla erolla on käytännössä huomattava merkitys.

Yhdistyslain mukaan jäsenellä on oikeus milloin tahansa erota yhdistyksestä ilmoittamalla erosta kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle. Jäsen voi myös erota ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Säännöissä voidaan määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi (YhdL 13 §). Lain esitöiden mukaan eroaminen on liittomuotoisessakin järjestössä osoitettava sille perusyhdistykselle, johon jäsen kuuluu, eikä esimerkiksi keskusjärjestölle. Eroaminen tulee voimaan yleensä heti siitä, kun ilmoitus eroamisesta on asianmukaisesti annettu (HE 64/1988 vp, s. 33 – ”annettu” tarkoittanee tässä ilmoituksen saapumista vastaanottajalle). Oikeuskirjallisuudessa on erilaisia näkemyksiä siitä, voiko pätevästi erota myös muulla kuin lain sanamuodosta ja esitöistä ilmenevillä tavoilla, sekä siitä, mitä muut tavat voivat olla. Oikeuskirjallisuuden mukaan eroamisilmoitus voidaan lähettää yhdistyksen toimistoon ja siellä esimerkiksi jäsenrekisterinpitäjälle. Jos jäsenen tahdonilmaisu voidaan kiistatta tulkita yhdistyslain 13 §:ssä tarkoitetuksi eroamisilmoitukseksi, se ei ole muotovirheen vuoksi pätemätön, vaikka siitä ei selvästi ilmenisi, että se on osoitettu hallitukselle tai hallituksen puheenjohtajalle.

Käytännössä laajan jäsenkunnan järjestömuotoisessa yhdistystoiminnassa pyritään usein jäsenyyden hakemisen kynnyksen alentamiseen sekä jäseneksi ottamisesta ja jäsenetujen ja -velvoitteiden toteutuksesta aiheutuvien kulujen minimointiin. Tällöin käytännössä toimivaksi keinoksi on havaittu jäsenyhdistysten jäseneksi hakemisen ja jäsenetujen antamisen keskittäminen tarkoituksenmukaisella tavalla järjestön hoidettaviksi. Moniportaisissa järjestörakenteissa on yleistä, että jäsenet mieltävät itsensä ensi sijassa keskusjärjestön jäseniksi, saavat siltä jäsenetuja ja osallistuvat sen toimintaan ja huomattavalle osalle heistä ei ole olennaista, minkä järjestön jäsenyhdistyksen jäseniä he ovat.

Käytännössä järjestön liittoyhdistyksen ja jäsenyhdistysten kesken on voitu sopia esimerkiksi, että jäsenyyttä haetaan liittoyhdistyksen tietojärjestelmän kautta ja että ennalta sovitut, sääntöihin ja järjestön päätöksiin perustuvat kriteerit täyttävät hakijat saavat esimerkiksi järjestön ja jäsenyhdistyksen jäsenedut mahdollisesti jo ennen kuin jäsenyhdistys on saanut tiedon hakemuksesta tai erikseen hyväksynyt hakemuksen hallituksensa päätöksellä. Näissäkin tapauksissa jäsenen muodollinen hyväksyminen voi tapahtua pidemmänkin ajan kuluttua jäsenetujen alkamisesta pidettävässä hallituksen kokouksessa siten, että päätetään liitelistalla olevien ottamisesta yhdistyksen jäseniksi.

Yhdistyskäytännössä on yleistä, että jäsenyyttä haetaan järjestön verkko-sivun kautta, jäseneksi ottamisen edellytykset on määritelty järjestön säännöissä, jäsenyhdistysten käyttämissä mallisäännöissä ja järjestön sekä jäsenyhdistyksen elinten päätöksissä siten, että käytännössä hakemusten käsittely voi olla vain näiden linjausten täytäntöönpanoa jäsenen ottavan yhdistyksen tai järjestön henkilökunnan toimesta.

Käytännössä on myös yleistä, että jäsenten osallistumisaktiivisuus yhdistystoimintaan vaihtelee ajan kulumisen myötä tai esimerkiksi sen vuoksi, että jäsen on kiinnostunut vain jonakin aikana tarjolla olevasta toiminnasta tai tietynlaisesta toiminnasta, esimerkiksi tietyistä tapahtumasta tai vaikuttamisesta tietyssä asiassa, minkä jälkeen osallistuminen voi loppua lopullisesti. Samalla

halukkuus jäsenmaksun maksamiseen voi päättyä ilman, että jäsen ilmoittaisi erostaan yhdistykselle. Käytännössä henkilöjäsenten jäsenmaksut ovat niin pieniä, että niitä ei ole tarkoitukseenmukaista periä oikeusteitse. Yhdistyskäytännössä epäselvänä on pidetty sitä, voiko eroamisen edellytyksenä olevaa kirjallisen ilmoituksen vaatimusta tulkita niin, että se kattaa kaikki todisteelliset ilmoitukset (tahdonilmaisija ja viesti) ja viestit yhdistyksen nimeämille muille ta-
hoille kuin hallituksen jäsenille ja puheenjohtajalle.

2.2.5 Yhdistyksen purkaminen ja rekisteripoisto

Yhdistyksen purkamisesta ja rekisteripoistosta säädetään yhdistyslain 7 luvussa. Käytännössä on ilmennyt tarve helpottaa rekisteröidyn yhdistyksen purkamista ja rekisteripoistoa. Tämä koskee vanhojen, toimintansa lopettaneiden tai tietyn ajanjakson aikana toimimattomana olleiden yhdistysten lopettamisen helpottamista, sekä varattomia, lyhytaikaisia ja fuusioituvia yhdistyksiä sekä pieniä ja velattomia yhdistyksiä.

2.2.6 Yhdistyksen kirjanpito

Kirjanpitolain mukaan yhdistys on toiminnassaan kirjanpitovelvollinen (KPL 1 luvun 1 §:n 1 kohta) ja kirjanpitovelvollisuus koskee myös yhdistyksen rekisteröintiä edeltävää toimintaa (KPL 1 luvun 2 §). Yhdistyksen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa (KPL 1 luvun 2a §) ja noudatettava hyvää kirjanpitoa (KPL 1 luvun 3 §). Käytännössä kirjanpitolain mukaisesta tilinpidosta voi aiheutua pienimmille yhdistyksille niiden resursseihin nähden merkittävät kustannukset ja nämä tilinpitovaatimukset rajoittavat jäsenten halukkuutta yhdistyksen hallintotehtäviin. Käytännössä tilinpitovaatimukset voivat olla aivan ylimitoitettut, jos yhdistyksen tulot muodostuvat käytännössä jäsenten maksuista eikä yhdistyksellä ole velkaa, palkattua henkilö-
kuntaa eikä taloudellisesti merkittäviä sopimuksia.

2.3 Nykytilan arvio

2.3.1 Toimintaympäristön ja yhteisömuotojen käytön muutos

Yhteisöllinen kansalaistoiminta on viime vuosikymmeninä muuttunut entistä monimuotoisemmaksi ja ns. perinteisen vapaaehtoisin ja jäsenmaksuihin perustuneen yhdistys- ja järjestötoiminnan ohella on mm. laajamittaista palvelu- ja muuta taloudellista toimintaa harjoittavia yhdistyksiä, perinteisten tulonlähteiden lisäksi merkittävää muuta rahoitusta sekä erilaisia hyvin kevyesti järjestäytyneitä, usein tilapäiseksi tarkoitettujakin organisoitumismuotoja. Myös verottaja ja muut viranomaiset ovat ottaneet tämä huomioon esimerkiksi yleishyödyllisen yhteisön statuksen arvioinnissa ja toisaalta julkisten resurssien saatavuuden suhteen muutosta ei ole vielä otettu riittävästi huomioon. Nykyisin myös muita yksityisiä yhteisömuotoja (osakeyhtiö, osuuskunta) käytetään yleishyödyllisen toiminnan harjoittamiseen, mikä on tunnustettu myös viranomaispuolella (esim. julkiset tuet).

Esimerkiksi digitalisaatio, verkkopalvelut ja niistä seuraava osallistumismahdollisuuksien ja avoimuuden lisääminen vaikuttavat kaikkeen kansalaistoimintaan; käytännön tarpeet ja vaikutukset voivat vaihdella paljon mm. yhdistyksen koosta, toimialasta ja aiemmista käytännöistä riippuen.

Toimivan ja avoimen kansalaisyhteiskunnan merkitys korostuu erityisesti koronavirus-pandemian ja sen jälkeisenä aikana. Pandemian ja sen kerrannaisvaikutusten hoitaminen edellyttää yhteiskunnalta huomattavaa sopeutumista, jonka välttämättömiä edellytyksiä ovat kansalaisyhteiskunnan merkittäviltä osin luomat ja ylläpitämät kansalaisten keskinäinen yhteistyö, luotta-

mus ja osallisuus. Tästäkin näkökulmasta arvioiden on tärkeää, että yhdistys- ja muun yhteisöllisen kansalaistoiminnan ”pelinsäännöt” ovat ajan tasalla, perustuvat avoimeen keskusteluun ja eri sääntelyvaihtoehtojen ja niiden vaikutusten punnintaan, vastaavat mahdollisimman hyvin toimintaan osallistuvien perusteltuja odotuksia ja tarjoavat ratkaisuja paikoin hyvin erilaisiin tarpeisiin.

Yhdistyslainsäädäntöä ei tule periaatesyistä lokeroida muusta yhteisölainsäädännöstä erilleen, vaan lakia kehitettäessä on hyödyllistä harkita muussa yhteisölainsäädännössä ja -käytännöissä hyväksi havaittuja keinoja yhdistystoiminnan erityispiirteet huomioon ottaen (esim. jäseneksi ottaminen, etäosallistuminen, etäkokous). Arvioinnin on perustuttava yksityiskohtaiseen selvitykseen ja yhdistystoimijoiden kanssa avoimesti testattuun arvioon keinojen vaikutuksista erilaisissa yhdistyksissä.

Erityisesti siltä osin, kun yhdistystoiminta ja sen hallinto ammattimaistuvat, voivat yhdistysmuodossa harjoitetun toiminnan organisaatiomallit olla käytännössä hyvin samankaltaisia muiden yhteisömuotojen kanssa. Käytännössä yhdistys- ja muiden yhteisömuotojen toiminnan välillä on tällaisissa tilanteissa vain vähän kaavamaisia ”raja-aitoja”, pakottavia eroja.

2.3.2 Jäsen- ja liittoäänestys

Mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestysten järjestämiseen voi helpottaa päätöksenteon järjestämistä yhdistyksen kannalta ja päätöksentekoon osallistumista jäsenten kannalta erityisesti suurissa yhdistyksissä. Päätöksentekomenettelyyn liittyvien tarpeiden ohella erilaisilla liitoilla voi olla tarpeita suoran osallistumisen edistämiseen, millä voidaan vahvistaa toiminnan avoimuutta ja lisätä liiton ja sen jäsenyhdistysten kiinnostavuutta sekä sitouttaa jäseniä toimintaan. Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan ”vahvistetaan yhdistysten jäsenten suoria vaikutusmahdollisuuksia yhdistystoiminnassa, esimerkiksi sallimalla päätöksenteko jäsen- tai liittoäänestyksellä kaikista yhdistyksen kokouksen toimivaltaan kuuluvista asioista.”

2.3.3 Hallituksen päätöksenteko ilman kokousta

Yhdistyslaki ei estä hallituksen päätöksentekoa kokousta pitämättä. Mainittu oikeuskirjallisuudesta ja yhdistyskäytännöstä ilmenevä päätöksentekotapa vastaa sisällöltään muiden yhteisölakien nimenomaiseen säännökseen perustuvaa hallituksen vapaamuotoista päätöksentekoa. Se, että mahdollisuus päätöksentekoon kokousta pitämättä ei käy ilmi laista, voi käytännössä tarpeettomasti rajoittaa hallituksen päätöksenteon järjestämistä erityisesti silloin, kun hallituksen jäsenet eivät ole hyvin perehtyneitä oikeus-kirjallisuuteen ja erilaisista ohjeista ilmenevään hyvään yhdistyskäytäntöön.

Hallituksen vapaamuotoisen päätöksenteon järjestämistä voi jossakin määrin vaikeuttaa myös se, ettei laista, lain esitöistä tai oikeuskirjallisuudesta käy ilmi, miten kokousta pitämättä tehdyt päätökset pitää dokumentoida. Käytännössä riittäväällä dokumentoinnilla on olennainen merkitys hallituksen huolellisuusvelvollisuuden ja vastuun arvioinnin kannalta.

Tavoitteena on helpottaa ja selventää yhdistyksen hallituksen päätöksentekoa hallituksen parhaaksi katsomalla tavalla. Toisaalta tarkoitus ei ole rajoittaa sitä, että hallitus tekee päätökset pelkästään kokouksissa. Kokousta pitämättä tehtävien päätösten selventäminen voi helpottaa osallistumista hallitustyöskentelyyn ja siten myös kiinnostusta hallitustyöskentelyä kohtaan.

2.3.4 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa

Yhdistyslain perusteella on epäselvää, miten jäsenyyden hakeminen voidaan järjestää siten, että hakemukset toimitetaan muulle taholle kuin yhdistyksen virallisille edustajille. Jäseneksi ottamisen osalta lakia on tulkittu niin, että yhdistyksen hallitus (tai yhdistyksen kokous) ei voi päättää jäseneksi ottamisen edellytyksistä siten, että esimerkiksi yhdistyksen muu elin tai toimihenkilö vastaisi päätöksen täytäntöönpanosta edellytykset täyttävän yksittäisen hakemuksen osalta. Päätöksenteon ja täytäntöönpanon eriytymättömyyden ongelmallisuutta korostaa se, että jäseneksi ottamista koskevan päätösvallan delegointi esimerkiksi yhdistyksen hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa olevalle henkilöstölle tai muulle taholle ei ole mahdollista.

Käytännössä esimerkiksi järjestöihin kuuluville yhdistyksillä voi olla tarpeita jäsenyyden hakemisen ja jäseneksi ottamisen järjestämiseen keskitetysti. Delegoinnin salliminen ja jäseneksi ottamispäätöksen erillisen täytäntöönpanon mahdollistaminen korostaisi yhdistyksen hallitukselle kuuluvan hallinnon järjestämisvelvollisuuden ja yleisen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuden merkitystä. Lisäksi delegoinnin edellytysten määrittelyssä on otettava huomioon, että yhdistyksessä yleistöimivalta on yhdistyksen kokouksella.

Käytännössä on epäselvää, millä kaikilla tavoilla jäsen voi ilmoittaa eroamisesta ja mitä eroilmoituksen tekemisestä voidaan määrätä yhdistyksen säännöissä.

Jäsenyyden hakemista ja jäseneksi ottamista on tarpeen helpottaa jäsenyyden hakemisen, jäseneksi ottamisen ja jäsenyyden tarjoamisen kynnysten alentamiseksi sekä jäsenyydestä yhdistykselle aiheutuvien kustannusten alentamiseksi. Tämä edellyttää ensiksikin sitä, että jäsenhakemusten vastaanottaminen ja jäseneksi ottaminen voidaan järjestää kullekin yhdistykselle tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi delegoimalla näitä tehtäviä yhdistyksen henkilöstölle tai muulle taholle, joka toimii näiltä osin yhdistyksen johdon ohjauksessa ja valvonnassa työsuhteen, sopimuksen tms. perusteella. Delegointimahdollisuuden lisäksi on selvennettävä sitä, milloin jäseneksi ottamiseen liittyvässä yhdistyksen puolesta tehdyssä toimessa on kysymys itsenäistä harkintavaltaa sisältävästä jäseneksi ottamispäätöksen tekemisestä ja milloin jäseneksi ottamispäätöksen täytäntöönpanosta ilman itsenäistä päätösvaltaa. Näin jäseneksi ottamisessa ja jäsenyyden päättymisessä voidaan myös hyödyntää yhdistysten ja jäsenten kannalta parhaalla tavalla teknisen kehityksen tarjoamia mahdollisuuksia.

Myös yhdistyksestä eroamista on tarpeen helpottaa sekä jäsenen että yhdistyksen kannalta, mikä on omiaan alentamaan kynnystä jäsenyyden hakemiseen, jäseneksi ottamiseen ja jäsenyyden tarjoamiseen sekä alentamaan jäsenyydestä yhdistykselle aiheutuvia kustannuksia. Tämä edellyttää sitä, että eroilmoitusten vastaanottaminen voidaan järjestää kullekin yhdistykselle tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi delegoimalla näitä tehtäviä yhdistyksen henkilöstölle tai muulle taholle, joka toimii näiltä osin yhdistyksen johdon ohjauksessa ja valvonnassa työsuhteen, sopimuksen tms. perusteella. Näin jäseneksi ottamisessa ja jäsenyyden päättymisessä voidaan myös hyödyntää yhdistysten ja jäsenten kannalta parhaalla tavalla teknisen kehityksen tarjoamia mahdollisuuksia. Jäsenen erottamisen suhteen ei ole tarvetta päätösvallan delegointiin hallitusta alemmalla tasolla tai yhdistyksen ulkopuoliselle taholle kuten liitolle, johon yhdistys kuuluu.

2.3.5 Purkaminen ja rekisteripoisto

Yhdistyksen purkaminen yhdellä kokouksella on mahdollista, kun yhdistyksen kokous purkautumisesta päättäessään samalla hyväksyy hallituksen loppuselvityksen tai, kun erillinen kokous loppuselvityksen hyväksymiseksi ei ole tarpeen yhdistyksen varojen vähäisyys ja muut seikat huomioon ottaen. Oletettavasti mainitut tilanteet ovat käsillä useimmin pienimpien yhdistysten

purkautumisesta päätettäessä. Säännös yhdistyksen kokouksen koolle kutsumisesta loppuselvi-tyksen tarkastamista varten voi johtaa tarpeettomien kokousten järjestämiseen ja siten tarpeet- tomasti lisätä selvityskustannuksia.

Toimintansa lopettanut yhdistys voidaan määrätä purettavaksi hakemuksesta (10 vuoden toimi- mattomuus tai muuten yhdistyksen todetaan lopettaneen taikka rekisteriviranomainen tai tuo- mioistuimäärää) tai poistaa rekisteristä viranomaisaloitteisessa massamenettelyssä (viimei- sestä rekisteri-ilmoituksesta yli 20 vuotta). Laissa on mahdollistettu purkamisen viranomaisen aloitteesta tai hakemuksesta myös, jos yhdistyksellä ei ole rekisteriin merkittyä hallituksen pu- heenjohtajaa. Käytännössä purettavaksi määrääminen viranomaisen (tai tuomioistuimen) toi- mesta tulee kysymykseen silloin, kun yhdistyksen jäsenellä tai kolmannella on riittävä intressi hakea purkamista (esim. velkoja, säännöissä yksilöity yhdistys tai säätiö, jolla yhdistyksen sään- töjen mukaan on oikeus saada jäljellä olevat varat purkautumisen yhteydessä tai sivullinen, jota yhdistyksen omaisuuden hoidon laiminlyönti koskee). Viranomaisaloitteinen massapoisto-me- nettely puolestaan toteutetaan ”harvakseltaan”, eikä tällaista yhdistysten hyvin pitkän ajan passiivisuuteen perustuvaa menettelyä ole tarkoituksenmukaista pitää yleisesti ratkaisuna yh- distyksen toiminnan päättämiseksi.

Purkautumisella viitataan laissa siihen, että yhdistys perustajistaan ja jäsenistään erillisenä yk- sityisoikeudellisena oikeushenkilönä lakkaa olemasta olemassa. Lainkohdassa ei oteta kantaa siihen, jatkuuko puretun yhdistyksen toiminta rekisteröimättömän yhdistyksen muodossa. Jos näin tapahtuu, sovelletaan suoraan lain nojalla rekisteröimättömiä yhdistyksiä koskevia sään- nöksiä. Jos näin ei tapahdu, ei purkamisen rekisteröinnin jälkeen synny erillistä rekisteröimä- töntä yhdistystä (käytännössä purkamispäätöksestä jo yleensä käy ilmi tarkoitus lakkauttaa yh- distyksen toiminta kokonaan). Mainittua seikkaa voi olla syytä täsmentää, sillä lain esitöistä voi saada muun käsityksen.

Tavoitteena on mahdollistaa yhdistyksen toiminnan lopettaminen yhdistyksen jäsenten ja mui- den sidosryhmien kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla siten, etteivät lopet- tamisen kustannukset ja kynnys nouse tarpeettoman korkeaksi. Toisaalta toiminnan lopettami- sen osalta on otettava huomioon myös yhdistyksen velkojien, sopimuskumppanien ja muiden kolmansien riittävä suoja. Muita yksityisiä oikeushenkilömuotoja vastaavasti on edelleen pe- rusteltua edellyttää, että myös yhdistyksellä on jatkuvasti edustaja, joka voi ottaa vastaan tie- donantoja ja jonka tehtävänä on huolehtia yhteisömuotoa koskevien, sivullisten suojan kannalta välttämättömien, perusvaatimusten täyttämisestä (esim. kirjanpitovelvollisuus ja varojen ja vel- kojen erillään pitäminen).

2.3.6 Kirjanpito ja talouden raportointi

Käytännössä huomattava osa pienimmistä yhdistyksistä pitää maksuperusteista kirjanpitoa ja kirjanpitomerkintöjen tekemisessä ei välttämättä noudateta tilikauden aikana kirjanpitolain vaati- muksia. Tietävästi sama voi ainakin joltakin osin koskea tilinpäätöksen laatimista. Pienimuo- toista yhteisöllistä kansalaistoimintaa edustavat tahot ovat lainvalmistelun yhteydessä esittä- neet, että jo muutaman kymmenen euron kuukausittainen kustannus kirjanpidon laatimiseksi kirjanpitolain mukaisten vaatimusten mukaisesti voi käytännössä olla liikaa. Hankkeen seuran- taryhmässä on kannatettu pienimpien yhdistysten talouden raportoinnin keventämistä siten, että pienimmille yhdistyksille sallitaan yksinkertainen maksuperusteinen kirjanpito ja talouden ra- portointi pääosin tiliotteeseen ja muihin pankkitilitietoihin perustuen. Käytännössä kahdenker- taista suoriteperusteista kirjanpitoa on edellä mainituista huolimatta pidettävä ja kirjanpitomer- kinnät on tehtävä kirjanpitolain mukaisessa määräajassa siltä osin kuin yhdistys on arvonlisävel- vollinen ja/tai yhdistyksen saaman julkisen tuen ehtona on suoriteperusteinen talouden rapor-

tointi. Jos yhdistys harjoittaa arvonlisäverotonta elinkeinotoimintaa,⁵ on yhdistyksen käytännössä laadittava suoriteperusteen mukainen kirjanpito, koska verotuksen toimittaminen elinkeinoverolain mukaan perustuu suoriteperusteelle.

On tarpeen sallia pienille yhdistyksille kirjanpitolakia kevyempi talouden seuranta ja raportointi, joka samalla turvaa jäsenten, sopimuskumppanien, julkisen tuen antajien, verottajan ja muiden sidosryhmien riittävä tiedon saannin.

3 Tavoitteet

Kansalaistoiminnan muodonmuutokset on otettava paremmin huomioon kansalaistoiminnan yhteisömuotoja koskevassa lainsäädännössä. Tavoitteena on toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen siten, että yhdistykset voivat itse päättää tarpeitaan vastaavien uusien mahdollisuuksien käyttöönotosta ja sekä oman harkintansa mukaan myös toimintaympäristön muutokseen mukautumisesta. Tarve on uusien vaihtoehtoisten keinojen sallimiseen, ei ole tarvetta uuteen pakottavaan yhteisölainsäädäntöön.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Jäsen- ja liittoäänestys

Sallitaan jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajan ja hallituksen muidenkin jäsenten valitsemiseksi, jos siitä on määräys yhdistyksen säännöissä. Säännöissä voi myös määrätä, että osa hallituksen jäsenistä valitaan perinteisessä tai etäkokouksessa ja osa valitaan jäsen- tai liittoäänestyksellä.

4.1.2 Yhdistyksen jäsenten ja hallituksen päätöksenteko ilman kokousta

Nimenomaisesti sallitaan yhdistyksen hallituksen päätöksenteko kokousta pitämättä. Laajempi hallituksen päätöksenteon sääntely yhdistyslaissa ei ole tarpeen. Hallituksen päätös kokousta pitämättä voitaisiin tehdä sähköpostitse tai muuten varsinaista kokousta pitämättä hallituksen päättämällä tavalla.

4.1.3 Hallituksen päätösvallan delegointi jäsenasioissa

Yhdistyksen hallinnon helpottamiseksi laajennetaan ja selvennetään päätösvallan delegointimahdollisuuksia jäseneksi ottamisen ja eroilmoitusten vastaanottamisen osalta. Jäseneksi ottamisen osalta delegointi edellyttää sääntömääräystä, jonka mukaan hallitus päättää jäsenten hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä (yhdistyksen sääntöjen rajoissa). Lisäksi eroilmoituksen vastaanottamisen osalta mahdollisia järjestelyjä on tarpeen selventää laissa nykykäytäntöjä vastaavasti.

Jäsenen erottamisen osalta ei ole aihetta päätösvallan delegointimahdollisuuksien muuttamiseen.

⁵ Yhdistys voi harjoittaa elinkeinotoimintaa, joka on rajattu arvonlisäverotuksen ulkopuolelle (esim. vähäinen toiminta tai toiminta, joka on arvonlisäverolaissa erikseen säädetty verottomaksi kuten esim. sosiaalihuolto, terveydenhuolto tai koulutuspalvelua).

4.1.4 Purkaminen ja rekisteripoisto

On tarpeen keventää yhdistyksen purkamiseen liittyvää selvitysmenettelyä siten, että yhdistyslain 40 §:n 3 momentin nimenomainen säännös selvitysmiehen velvollisuudesta yhdistyksen kokouksen koolle kutumisesta loppuselvityksen hyväksymistä varten kumotaan. Säännöksen kumoamisesta huolimatta yhdistysten jäsenten määrävähemmistöllä olisi yleisen kokouksen koolle kutumista koskevan säännöksen (YhdL 20 §:n 2 momentti) perusteella oikeus vaatia loppuselvityksen käsittelyä kokouksessa. Koska purkautuvan yhdistyksen jäsenellä tai muulla, jota purkautuminen koskee (esim. jäljelle jääviin varoihin sääntömääräyksen perusteella oikeutettu) voi olla tarve saada tietoja selvitystoimenpiteistä ja niiden jälkeen jäljelle jääneistä varoista, ehdotetaan laissa säädettäväksi selvitysmiehen velvollisuudesta loppuselvityksen säilyttämisen lisäksi antaa jäljennös selvityksestä mainituille tahoille. Yhdistyksen purkautumisen rekisteröinnistä ei seuraa rekisteröimättömän yhdistyksen syntyminen.

4.1.5 Rekisteröimätön yhdistys

Rekisteröimätöntä yhdistystä koskevaa yhdistyslain sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi, joten yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan harjoittamisen perusmuotoja tulevat olemaan rekisteröity ja rekisteröimätön yhdistys.

4.1.6 Kirjanpito ja talouden raportointi

Yhdistyslakiin ehdotetaan kirjanpitolakia kevyempää tilinpitomallia, jota pienet yhdistykset voivat soveltaa kirjanpitolain sijasta. Ehdotus sisältää mahdollisimman kevyen ja samalla näiden pienten toimijoiden sidosryhmien tarpeet yleensä tyydyttävän tilinpidon säännösten. Esi-tyksessä ehdotetaan, että tilinpitomalli olisi mahdollinen yhdistykselle, jonka saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä (liikevaihto) tilikaudelta on enintään 30 000 euroa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä kaudella. Liiketoimintaa harjoittavan yhdistyksen on kuitenkin aina sovellettava kirjanpitolakia. Kevyempi tilinpito voidaan käytännössä perustaa pitkälti pankin (sähköiseen) tiliote- ja tilitapahtumatietoihin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotuksen vaikutusten arviointi perustuu 1.2 kohdassa mainittuun työryhmän muistioon, siitä järjestelyllä lausuntokierroksella saatuun palautteeseen (ks. 6 kohta ja siinä mainittu lausuntoyhteenveto). Vaikutusten arvioinnissa on lisäksi otettu huomioon jatkovalmistelun aikana työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäministeriöltä, patentti- ja rekisterihallitukselta, poliisihallinnolta ja verohallinnolta saadut lisätiedot.

Yhdistyslain muutosehdotus helpottaa yhdistyksen hallinnon ja toiminnan järjestämistä sekä yhdistysten järjestörakenteiden muutosten toteuttamista kunkin yhdistyksen ja järjestön tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaisesti ja ottaen huomioon toimintaympäristön muutokseen perustuvat vaatimukset.

Ehdotusten vaikutukset kohdistuvat yhdistyksiin, yhdistysten jäseniin ja toimintaan osallistuviin sekä toimijoiden sidosryhmiin ja toimijoille palveluita tarjoaviin yrityksiin ja viranomais-toimintaan.

Ehdotetut yhdistyslain muutokset mahdollistavat yhdistyksen toiminnan tehostamisen ja hallinnollisten kulujen vähentämisen.

Ehdotuksen vaikutukset seuraavat yhdistysten, niiden jäsenten ja muiden toimintaan osallistuvien omista valinnoista. Ehdotuksen vaikutukset ovat ensi sijassa välittömiä, koska ehdotus vaikuttaa siihen, millä tavoilla kukin yhteisö, sen jäsenet voivat toteuttaa mainittuja parannuksia. Vaikutusten keskinäiset suhteet ja yhteisvaikutus riippuvat osittain kustakin yhdistyksestä ja järjestöstä ja sen jäsenistöstä.

Jäseneksi ottamisen ja eroilmoitusten vastaanottamisen delegointi perustuu kunkin yhdistyksen tarpeisiin ja päätöksiin. Delegointi tarjoaa jäsenyhdistykselle mahdollisuuden hallinnollisten kulujen säästöön, kun se voi täysimittaisesti käyttää näihin toimintoihin järjestön koko jäsenistölleen tarjoamia palveluita. Jäseneksi ottamisen delegointimahdollisuuden käyttäminen edellyttää yhdistyksen kokouksessa päätettävää ja rekisteröitävää sääntömuutosta, josta yhdistykselle aiheutuu ainakin rekisteri-ilmoituskustannukset.

Lisäksi delegointia hyödyntävän järjestön jäsenyhdistysten jäseneksi ottamispalvelut voidaan yhtenäistää tarvittavalla tavalla, mikä edistää jäsenhankintaa alentamalla kynnystä jäsenyyden hakemiseen ja parantaa jäsenyyttä hakevien ja yleisön mielikuvaa järjestöstä ja sen jäsenyhdistyksistä. Käytännössä pienillä yhdistyksillä ei ole resursseja omatoimisesti tarjota vastaavan tasoisia jäsenpalveluita kuin mitä järjestöt voivat tarjota jäsenyhdistystensä käyttöön. Käytännössä järjestöt toteuttavat jäsenyhdistystensä erilaisia jäsenpalveluita. Ehdotus selkeyttää ja helpottaa näiden jäsenpalveluiden saumatonta yhdistämistä jäsenyyden alkamiseen ja päättymiseen. Delegoinnin toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tietosuojakysymyksiin.

Jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentaminen hallituksen jäsenten valintaan on vapaaehtoista ja perustuu kunkin yhdistyksen omiin tarpeisiin ja yhdistyksen kokouksen määräämismistöpäätökseen. Jäsen- ja liittoäänestyksen laajentamisesta hallituksen jäsenten valintaan aiheutuu vaihtoehtoa käyttävälle yhdistykselle kustannuksia ehdollepanon, viestinnän ja äänestyksen järjestämiseen liittyen. Liittoäänestyksessä lisäkustannuksia aiheutuu myös siitä, että äänioikeutettuja voi olla monisata- tai tuhatkertainen määrä verrattuna liittoyhdistyksen jäsenten lukumäärään. Toisaalta jäsen- ja liittoäänestyksen järjestämisessä voi kertyä säästöä yhdistyksen tai liiton kokoukuskustannuksissa. Liittoäänestyksessä säästöä muodostuu myös siinä, että liittoon suoraan tai välillisesti kuuluvien yhdistysten jäsenten yhteisen kannan selvittämiseksi ei tarvitse järjestää jäsenyhdistysten tai niiden hallitusten kokouksia. Jäsen- ja liittoäänestyksen laajentaminen edellyttää sääntömuutosta, jonka rekisteröintimaksu on 50 tai 100 euroa.

Kevennetyn tilinpidon arvioidaan vähentävän ainakin sellaisten pienten yhdistysten hallinnollisia kustannuksia, jotka eivät saa julkisia tukia eivätkä harjoita luvanvaraista rahankeräystä (luvanvaraisen rahankeräyksen edellytyksenä on kirjanpitolain mukainen tilinpito). Kustannussäästön määrää ei ole voida arvioida tarkemmin, koska kevennetyn tilinpidon yksityiskohtaisten vaatimusten määrittely ja ohjeistuksen laatiminen on kesken (annetaan valtioneuvoston asetuksella) eikä tarjolla ole vielä mahdollisia kevennettyä tilinpitoa hyödyntäviä taloushallinnon palveluita. Ero kirjanpitolain mukaiseen kaksinkertaisen suoriteperusteisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimiseen on merkittävin sellaisissa jäsenmaksurahoituksella kokonaan tai pääosin toimivissa pienissä yhdistyksissä, joilla ei ole pankkitunnusten lisäksi muita tilinkäyttövälineitä. Näissä yhdistyksissä nykyiset tiliotiedot yleensä riittävät kevennetyn tilinpidon vaatimusten täyttämiseen. Yksinkertaisen maksuperusteisen kirjanpidon järjestämisen helppoutta ja tehokkuutta osoittaa sekin, että toiminimiyrityksille on tarjolla kirjanpitopalveluita, joissa kirjanpito on tuottojen osalta automatisoitu kokonaan ja menojen osalta yksi kirjanpitäjä voi tarjota neljälle tuhannelle yritykselle sen omien ja sidosryhmien sekä verohallinnon ja muiden viranomaisten tarpeet täyttävän tilinpidon dokumentoinnin ja raportoinnin. Kevennetty kirjanpito mahdollistaa vielä pidemmälle menevän automatisoinnin senkin vuoksi, että sitä soveltava yhdistys ei harjoita liiketoimintaa, joka voisi edellyttää mm. arvonlisäverotuksen tarpeiden ottamista huomioon kirjanpidossa ja raportoinnissa. Kevennetty tilinpito voi koskea aikaisintaan

1.7.2023 alkavaa kautta, jotta sitä koskevan valtioneuvoston asetuksen valmistelu voidaan toteuttaa pienten yhdistysten, niiden sidosryhmien ja viranomaisten tarpeet riittävästi huomioon ottavalla tavalla.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset yhdistyksille. Ehdotuksen mukaisten uusien keinojen käytön taloudelliset vaikutukset riippuvat yhdistysten ja niiden jäsenten tarpeista, mahdollisuuksista ja aktiivisuudesta. Ehdotuksen mukaisten uusien keinojen käyttöön oton nopeus ja yleistyminen riippuvat yhteisön omista päätöksistä ja jäsenten omista valinnoista.

Jäseneksi ottamisen delegoinnin edellytyksenä olevan sääntömuutoksen rekisteröinnistä peritään kertaluonteinen ilmoitusmaksu. Käytännössä järjestöjen jäsenyhdistykset käyttävät järjestön ennakkotarkastettuja mallisääntöjä, joten sääntömuutoksen laatimisesta ei aiheudu yhdistykselle merkittäviä kuluja ja sähköisestä rekisteri-ilmoituksesta aiheutuu 50 euron kertakustannus. Eroilmoitusten vastaanottamisen delegointi ei edellytä sääntömuutosta.

Vaikutukset yrityksille

Kevennetyn tilinpidon vaihtoehto voi vähentää perinteisten kirjanpito palveluiden kysyntää.

Vaikutukset julkiseen talouteen ja kansantalouteen

Ehdotuksen toteutus ei edellytä muutoksia patenti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin, sen tietopalveluihin eikä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Patentti- ja rekisterihallitus. Ehdotuksella ei ole merkittävää vaikutusta sääntömuutosten määrään ja niiden käsittelyn edellyttämään työmäärään.

Verohallinto. Esityksessä ehdotettu helpotettu tilinpito lisää ohjauksen, valvonnan sekä viestinnän tarvetta mukaan lukien lomakkeet ja syventävät vero-ohjeet.

4.4 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia.

4.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisryhmiin

Eri ikäisillä ja eri elämäntilanteissa olevilla osakkailla on käytännössä huomattavasti toisistaan poikkeavia yksilöllisiä osallistumisen tarpeita ja mahdollisuuksia, joiden käyttämistä ehdotetulla yhdistyslain muutoksella voidaan edistää.

Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Ehdotus ottaa huomioon digitalisaation suomia mahdollisuuksia yhteisölliselle kansalaistoiminnalle. Ehdotus edistää perustuslaissa säädetyn yhdistymisvapauden toteutumista.

Rikostorjunta

Sisäministeriön poliisiosaston ja Poliisihallituksen mukaan kevennetyn tilinpidon myötä esimerkiksi varojen lähteen ja käyttötarkoituksen tarkastaminen jälkikäteen vaikeutuisi olennaisesti. Koska korostettu terrorismin rahoittamisen riski kohdistuu juuri pieniin NPO-toimijoihin (Non-Profit Organisations), joilla on liityntä ulkomaille, voivat kevennetyn tilinpidon vaikutukset ilmiön havaitsemiseen olla merkittäviä. Muutosehdotukset kohdistuvat juuri niihin velvollisuuksiin ja rakenteisiin, joiden avulla rahanpesua ja terrorismin rahoittamista voidaan havaita sekä toimintaa osittain valvoa. Vaikka NPO-toimijoilla ei ole rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaista ilmoitusvelvollisuutta tai huolenpitovelvoitetta, on kansallisessa riskiarviossa 2021 pienet NPO-toimijat arvioitu merkittäväksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiksi. Kansallisessa riskiarviossa myös NPO-toimijoiden määritelmää on laajennettu FATF:n määritelmään verrattuna niin, että kaavamaisesti kaikkia yhdistyksiä pidetään tällaisina toimijoina. Kansallisen riskiarvion toimintasuunnitelman mukaisesti selvitetään, miten NPO-sektorin riskit ja riskilliset toimijat huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla esimerkiksi rahanpesulaissa.

Kevennetyn lähtökohtaisesti tiliotepohjaisen, tilinpidon sallimisen tavoitteena on saada merkittävä osa nykyisin ilman kirjanpitoa harjoitetun vapaamuotoisen yhteisöllisen toiminnan taloudesta ja toiminnasta näkyväksi. Esimerkiksi rekisteröimättömiä yhdistyksiä on arvioitu olevan kymmeniä tuhansia ja sosiaalisen median ryhmiin organisoituneitakin, rahaliikenteeseensä uusia maksu- ja rahanvälitystapoja käyttäviä yhteisöjä voidaan olettaa olevan suuri määrä. Kevennetty tilinpito ei käytännössä vähennä vaatimuksia tilitapahtumien sisällön ja tarkoituksen osalta verrattuna kirjanpitolain mukaiseen kirjanpitoon. Varojen lähde ja käyttötarkoitus tulee kyetä osoittamaan myös kevennetyissä tilinpidossa. Verovelvollisia yhdistyksiä koskevien Verohallinnon tietojen perusteella kevennettyyn tilinpitoon oikeutetuilla yhdistyksillä ei ole olennaista merkitystä esimerkiksi tulo- ja arvonlisäverokertymän eikä työnantajamaksujen kannalta. Käytettävissä ei ole arviota poliisihallituksen mainitsemien riskien merkittävydestä kevennettyyn tilinpitoon oikeutettujen pienten yhdistysten osalta eikä tietoa siitä, missä määrin näillä olisi esimerkiksi rajatylittävää rahaliikennettä.

Edellä rikostorjunnan osalta arvioitu koskee myös ehdotusten vaikutusta rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen ja tällaisen toiminnan estämiseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun yhteydessä on kartoitettu ja arvioitu sääntelyvaihtoehdot, jotka on esitetty työryhmän muistion 4 kohdassa ja 5.3 kohdassa sekä edellä nykytilan arvioinnissa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Suomen kaltainen yhdistystoiminnan sääntelymalli on käytössä vertailumaista vain Saksassa, jossa rekisteröityjä ja rekisteröimättömiä yhdistyksiä koskevat säännökset sisältyvät yli 120 vuotta vanhaan siviililakikirjaan (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB). Viron yhdistyksiä koskevassa lainsäädännössä ja Suomen yhdistyslaissa on joitakin yhtäläisyyksiä, kuten rekisteröintivaatimus oikeushenkilöllisyyden saavuttamiseksi. Muissa vertailumaissa ei ole lainataisoista sääntelyä yhdistyksistä (Pohjoismaat) tai sääntely kohdistuu yhteisömuodon sijasta itse toimintaan (Iso-Britannia). Useissa verokkimaissa yhteisöllistä kansalaistoimintaa on pyritty

helpottamaan muun muassa julkisten tukien myöntämiskynnystä ja vaatimuksia madaltamalla sen sijasta, että toimintaa säänneltäisiin laintasoisella yhteisöoikeudellisella sääntelyllä.

Erityisesti Pohjoismaissa on kiinnitetty huomiota kansalaistoiminnan siirtymiseen perinteisestä jäsenyyteen perustuvasta ja järjestöihin keskittyvästä yhdistystoiminnasta vapaamuotoisempaan ja hajautuneempaan kansalaistoimintaan. Tästä huolimatta mm. valtionavustuksia koskevat ehdot ovat muotoiltu edelleen pääasiassa jäsenyyteen perustuvan ja suuriin yhdistyksiin keskittyneen yhdistystoiminnan näkökulmasta. Valtion-avustusehdoissa saatetaan edellyttää esimerkiksi nimenomaisesti hakijan olevan oikeushenkilö tai hakijan toimittavan erilaisia yhdistystoimintaan liittyviä asiakirjoja, kuten yhdistyksen säännöt, kokouspöytäkirjoja tai tilinpäätöksiä.

Yhdistystoiminnan sääntely ja käytäntö vertailumaissa on esitetty yksityiskohtaisesti työryhmän mietinnössä (2.4 kohta).

6 Lausuntopalaute

Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmä ehdotti yhdistyslakiin nimenomaisia säännöksiä jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta, yhdistyksen johdon yleisistä tehtävistä ja jäsenten kyselyoikeudesta, johdon esteellisyysäännöksen tarkistamisesta (erityisesti välillinen esteellisyys) ja sääntöjen laatimista helpottavia olettamassäännöksiä sekä sääntömääräykseen perustuvan toimitusjohtaja-toimielimen sallimista, jäseneksi ottamisen ja eroilmoitusten vastaanottamisen delegointimahdollisuudesta, kahden tai useamman yhdistyksen yhdistämisen helpottamista, etäosallistumisen helpottamista yhdistyksen kokouksessa ja etäkokouksen sallimista sekä jäsen- ja liittoäänestyksen sallimista hallituksen valinnassa.

Lausuntokierroksella ehdotukset yhdenvertaisuusperiaatteen, johdon tehtävien, esteellisuuden ja jäsenten kyselyoikeuden sääntelyksi ja sääntöjen laatimista helpottaviksi tarkoitavista olettamassäännöksistä jakoivat lausunnonantajien näkemykset. Yhtäältä mm. lähes kaikki lausunnon antaneet puolueet ja enemmistö työmarkkinajärjestöistä vastustivat näitä ehdotuksia ja toisaalta mm. kaikki tai enemmistö lausunnon antaneista sosiaali-, terveys-, liikunta- ja urheilualan yhdistyksistä ja järjestöistä piti niitä tarpeellisina. Nämä työryhmän ehdotukset eivät sisälly hallituksen esitykseen. Muita edellä mainittuja työryhmän ehdotuksia kannattivat lähes kaikki tai selvä enemmistö lausunnonantajista sellaisenaan tai muutettuina.

Lausunnonantajat suhtautuivat valtaosin myönteisesti työryhmän tavoitteisiin parantaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä kehittämällä yhteisöoikeudellista sääntelyä kansalaisjärjestöjen tarpeet huomioon ottaen. Moni lausunnonantaja kuitenkin huomautti, että yhdistyslaki tulisi pyrkiä pitämään mahdollisimman kevyenä, selkeänä ja ymmärrettävänä. Lain valmistelussa tulisi huomioida yhdistystoiminnalle tyypilliset piirteet sekä säilyttää sääntely riittävän joustavana.

Työryhmän ehdotusta päätösvalan delegoinnin sallimisesta jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta kannattivat lähes kaikki asiasta lausuneet. Työryhmän ehdotusta toimitusjohtaja-toimielimen sallimiseksi rekisteröidylle yhdistykselle kannatti selvä enemmistö kantaa ottaneista lausunnonantajista. STEA vastustaa ehdotusta, koska nykyinen lainsäädäntö on yhdistysten ylimpien toimihenkilöiden osalta toiminut hyvin eikä uutta toimitusjohtajasääntelyä tarvita. Työryhmän ehdotukset delegointimahdollisuuksista sisältyvät hallituksen esitykseen. Toimitusjohtaja-toimielimen toteutukseen tarvittavan yhdistysrekisterin muutoksen rahoitusta ei ole voitu varmistaa, joten esityksessä ole sitä koskevaa ehdotusta.

Työryhmän ehdotuksia jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamisesta hallituksen puheenjohtajaan ja jäseniin sekä vaihtoehtoiseksi yhdistysten yhdistymismenettelyksi kannattivat sellaisenaan tai muutettuna lähes kaikki ehdotukseen kantaa ottaneet lausunnonantajat. Jäsen- ja liittoäänestystä koskeva ehdotus sisältyy hallituksen esitykseen. Yhdistymismenettelyn toteutukseen tarvittavan yhdistysrekisterin muutoksen rahoitusta ei ole voitu varmistaa, joten esityksessä ole sitä koskevaa ehdotusta.

Ehdotusta toimintaryhmän sääntelyksi kannattivat sellaisenaan tai muutettuna lausunnon antaneet puolueet (Vasemmistoliittoa ja Perussuomalaisia lukuun ottamatta), sosiaali- ja terveysalan ja liikunta- ja urheilualan järjestöt ja yhdistykset, suurin osa kansalaisjärjestöistä ja viranomaisista sekä kunnat (yhtä lukuun ottamatta). Vaikka ehdotuksen tavoitteisiin ja lähtökohtiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti, ehdotetun sääntelyn katsottiin vaativan vielä harkintaa ja yksityiskohtaisempaa tarkastelua. Toimintaryhmän määräaikaista toimikautta kannatettiin, mutta useat lausunnonantajat pitivät 3 vuoden toimikautta tarpeettoman lyhyenä. Toimintaryhmärekisterin toteutukseen tarvittavan yhdistysrekisterin muutoksen rahoitusta ei ole voitu varmistaa eikä esityksessä ole ehdotusta toimintaryhmälainsäädännöksi.

Helpotetun tilinpidon pienimmille yhdistyksille sallivaa ehdotusta kannatti sellaisenaan tai muutettuna selvä enemmistö lausunnonantajista. Tämä työryhmän ehdotus sisältyy hallituksen esitykseen.

Yksityiskohtainen yhteenvedo lausuntopalautteesta on oikeusministeriön julkaisussa OM 2021:30.⁶

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnossa 12.9.2022 (VN/22705/2022-VNK-3) esitetyt puutteet ja kehityskohteet on otettu huomioon esityksessä. Yhdistyskentän kuvausta on täydennetty mainitsemalla, mitä yhdistystietoja linkin takana olevassa julkaisussa on. Kansallisen riskiarvion vaikutusten osalta viitataan riskiarvion toimintasuunnitelman mukaisen selvityksen tekemiseen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Yhdistyslaki

12 §. Jäseneksi liittyminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöissä voidaan määrätä, että hallitus voi delegoida jäseneksi ottamista koskevan päätöksenteon siten, että hallitus päättää hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä, joita hallitukselta tehtävän saavan tahon on sovellettava päätöksenteossa. Säännöksessä tarkoitettun sääntömääräyksen perusteella hallitus voi delegoida jäsenhakemusten käsittelyn vastaavalla tavalla kuin muutkin yhdistyksen hallitukselle kuuluvat tehtävät. Delegointimahdollisuus ei koske päätöstä jäsenen erottamisesta.

Säännöksen perusteella hallitus voi oikeuttaa esimerkiksi tietyssä asemassa olevan yhdistyksen toimihenkilön päättämään tietyt vaatimukset täyttävien jäsenhakemusten hyväksymisestä. Säännöissä voidaan myös tarkemmin määrätä, mille tahoille hallitus voi delegoida päätöksentekoa. Esimerkiksi järjestön jäsenyhdistysten mallisäännöissä voitaisiin määrätä, että jäsenyhdistyksen hallitus voi delegoida päätöksenteon järjestön hallitukselle tai järjestön jäsenasioista

⁶ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163552>

vastaavalle organisaation osalle. Säännöissä voidaan myös rajata niitä tahoja, jotka hallitus voi edellä kuvatulla tavalla valtuuttaa päättämään jäsenhakemuksen hyväksymisestä.

Käytännössä delegoinnin tarve on suurin laajan ja vaihtuvan jäsenkunnan yhdistyksissä ja järjestöissä. Yhdistyksen hallinnon järjestämistä koskevien yleisten säännösten perusteella hallitus vastaa siitä, että jäsenhakemukset käsitellään asianmukaisesti. Hallituksen vastuu hakemusten käsittelystä vastaa lähinnä jäsenluettelon pitämisestä säädettyä vastuuta. Hakemusten käsittelyn delegointi ei siten esimerkiksi poista hallituksen jäsenten vastuuta, jos hakemuksia ei käsitellä lain ja sääntöjen mukaisesti. Delegointioikeus edellyttää nimenomaista sääntömääräystä, koska yhdistyksen hallituksella eli ole yleistoimivaltaa vaan lähtökohtaisesti lähinnä täytäntöönpaneva rooli.

13 §. Yhdistyksestä eroaminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi yhdistysten käytössä olevien viestintäpalveluiden ja niiden käyttötapojen huomioon ottamiseksi siten, että pykälän 1 momentissa säädetään pääosin voimassa olevaa lakia vastaavasti jäsenen eroilmoituksesta ja sen vastaanottamisesta. Momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaava nimenomainen säännös siitä, että hallitus voi päättää, että eroilmoituksen voi ottaa vastaan myös muu taho kuin hallitus ja että ilmoituksen voi tehdä myös muulla todisteellisella tavalla kuin kirjallisesti.

Käytännössä muuna todisteellisena tapana eroilmoituksen toimittamiselle voi hallituksen päätöksellä tulla kyseeseen suullinen ilmoitus, jonka toimittaminen voidaan osoittaa riittävällä tavalla (esim. ääni- tai videotallenne). Hallituksen päätöksentekoon eroilmoitusten vastaanottamisen tavasta sovelletaan hallituksen yleistä velvollisuutta yhdistyksen asioiden huolelliseen hoitamiseen. Säännöissä voidaan rajoittaa eroilmoituksen toimittamistapoja yhdistyksen tarpeiden mukaisesti. Vastaavaa ilmoituksen muotoa koskevaa vaihtoehtoa ei ole tarpeen lisätä yhdistyksen jäsenyyden hakemista koskevaan 12 §:ään, jossa ei ole rajoitettu hakemuksen muotoa.

17 §. Jäsenten päätösvalta. Pykälän 6 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, jäsenäänestys sallittaisiin myös yhdistyksen hallituksen tai sen jäsenen valinnasta päätettäessä. Momentissa tarkoitettun mahdollisuuden käyttöönotosta päättävä yhdistys voisi tarpeidensa mukaisesti joko rajata jäsenäänestyksen mahdollisuuden säännöissä puheenjohtajan valintaan tai mahdollistaa päätöksenteon hallituksen muidenkin jäsenten valinnasta jäsenäänestyksenä. Muutos mahdollistaa sen, että yhdistys voi harkintansa mukaan soveltaa jäsenäänestystä hallituksen kaikkien jäsenten valintaan tai vain osaan hallituspaikoista (esim. kokousosallistumista kaihtavien nuorten jäsenten tai valtakunnallisen yhdistyksen kaukaisten jäsenten osallistamiseksi ja motivoimiseksi) siten, että hallituksen muut jäsenet valitaan kokouksessa.

Säännöissä voidaan määrätä, että valinnat on aina tehtävä jäsenäänestyksellä tai valitsemiseen voidaan käyttää jäsenäänestystä. Viimeksi mainitussa tilanteissa päätöksen jäsenäänestyksen käyttämisestä tekisi hallitus, jollei säännöissä muuta määrätä. Tarkemmat ohjeet jäsenäänestyksen menettelytavoista annettaisiin edelleen äänestys- ja vaalijärjestyksessä, jonka hyväksyminen kuuluisi yhdistyksen kokouksen toimivaltaan.

Muilta osin ei tässä vaiheessa ehdoteta laajennettavaksi jäsenäänestyksen soveltamisalaa. Voimassa olevan lain rajoitus on ollut tarpeen aiemmin, kun yleisesti käytettävissä ei ole ollut sellaisia järjestelyitä, joilla jäsenten muut kokoukseen liittyvät oikeudet voidaan riittävällä tavalla toteuttaa ennen kokousta (esim. yhdistyksen jäsenpalveluiden verkkosivut, joilla kaikki jäsenen puheoikeudet voidaan toteuttaa ennen kokousta niin, että myös jäsenten vuorovaikutus toteutuu kokousta vastaavasti).

19 §. Liittoäänestys. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi liittoäänestyksen sallimiseksi liiton keskusyhdistyksen hallituksen tai sen jäsenen valinnasta päätettäessä. Ehdotus vastaa 17 §:n 6 momentin muutosta. Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi maininta siitä, että liittoäänestys on 17 §:ssä tarkoitetusta kokouksesta erillinen jäsenen päätöksenteon muoto. Lisäksi momentin sanamuotoa teknisellä apuvälineellä toteuttavasta äänestyksestä yhdenmukaistetaan pykälän 2 ja 3 momentin kanssa.

22 §. Muun päätöksenteon järjestäminen. Lain lukemisen helpottamiseksi sekä jäsen- ja liittoäänestystä koskevan terminologian yhdenmukaistamiseksi pykälässä ehdotetaan viitattavaksi jäsenäänestystä koskevaan 17 §:n 6 momenttiin ja 19 §:ään.

23 §. Kokouksessa päätettävät asiat. Pykälän 1 momentin 5 kohtaa yhdistyksen tai valtuutettujen kokouksessa päätettävistä asioista ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilinpäätöksen vahvistamisen lisäksi kohdassa säädetään jäljempänä 37 a §:n 2–7 momentissa säädettyä vuosilaskelman vahvistamisesta. Tilinpitoa soveltavassa yhdistyksessä taloudellisen toiminnan jäsenavoimuuksien ja -kontrollin voidaan toteuttaa joko jäsenen jatkuvana (kuukausittaisena) tiedonsaantioikeutena tilinpidon tapahtumista ja omaisuusluettelosta tai näiden perusteella tilikausittain laadittavan vuosilaskelman kautta. Jos tilinpitoa soveltava yhdistys päättää lähtökohtana olevan jäsenen jatkuvan tiedonsaantioikeuden sijasta laatia tilinpidosta vuosilaskelman, on sen vahvistamisesta syytä päättää yhdistyksen kokouksessa. Kokouskäsittelyllä ja päätöksenteolla varmistetaan se, että vuosilaskelmaan perustuvaa mallia soveltavassa yhdistyksessä jäsenet saavat tiedon vuosilaskelman sisällöstä ja voivat yhdistyksen kokouksessa kyselyoikeutta käyttämällä saada lisätietoja yhdistyksen tilikauden aikaisesta taloudellisesta toiminnasta. Toisaalta kyselyoikeus koskee laajasti yhdistyksen tilikauden aikaista taloudellista toimintaa myös tilinpitoa ja jäsenen jatkuvaa tiedonsaantioikeutta soveltavassa yhdistyksessä, jossa vuosilaskelman vahvistamisesta ei erikseen päätetä yhdistyksen kokouksessa, koska jäsenille on momentin 5 kohdassa tarkoitetun vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätöksen taustaksi annettava riittävät tiedot tilikauden aikaisesta toiminnasta.

27 §. Päätöksentekojärjestys. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan rajattavaksi jäsen- ja liittoäänestyksen helpotetun käyttöön otettavien ulkopuolelle tilanteet, joissa on kyse tällaisen äänestyksen sallimisesta hallituksen tai sen jäsenen valinnasta päätettäessä. Ehdotus liittyy lain 17 §:n 6 momentin ja 19 §:n 1 momentin muuttamiseen ja on tarpeen sen varmistamiseksi, että yhdistyksen päätöksentekoon olennaisesti vaikuttaville sääntömuutoksille on riittävä jäsenistön kannatus.

35 §. Hallitus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka perusteella hallitus voisi päättämänsä menettelyn puitteissa päättää sille kuuluvasta asiasta kokousta pitämättä. Nykyisiä hallituksen päätöksentekoa koskevia periaatteita vastaavasti kaikille hallituksen jäsenille olisi lähtökohtaisesti varattava mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn. Tästä voitaisiin poiketa lähinnä, kun päätöksenteon viivästymisestä voisi aiheutua olennaista haittaa yhdistykselle, mikä tulisi viime kädessä arvioitavaksi hallituksen yleisen tehtävän, huolellisuusvelvollisuuden ja vahingonkorvausvastuun sääntelyn perusteella. Koronaviruksesta johtuvissa kevään, kesän ja syksyn 2020 poikkeusoloissa on käynyt ilmi, että nimenomaisen säännöksen puuttuessa on ollut epäselvää, voiko hallitus tehdä päätöksiä esimerkiksi puhelin- tai sähköpostikokouksina tai muuten etäyhteyksiä hyödyntämällä.

Ehdotuksen mukaan päätös olisi kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti. Säännöksen tarkoituksena on kiinnittää huomiota kokousta pitämättä tehdyn hallituksen päätöksen asianmukaiseen dokumentointiin. Ehdotetun luotettavan varmentamisen vaatimuksen täyttäisi hallituksen jäsenten allekirjoitusten lisäksi myös muu riittävän luotettava ja pysyvästi säilytettävä sähköinen viesti (esim. vahvistus sähköpostitse). Päätöksenteon dokumentoinnin tarkempi sisältö ja toteuttamistavat ehdotetaan edelleen jätettävän yhdistyskäytännön varaan.

37 a §. Kirjanpitovelvollisuus ja muu tilinpitovelvollisuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi pienimuotoista taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten mahdollisuudesta kirjanpitolain mukaista kirjanpitoa kevyemmän talouden seurannan ja raportoinnin, tilinpidon, käyttöönottoon. Kevyemmässä tilinpidossa taloudelliset tapahtumat on merkittävä tilinpitoon kassaperusteisesti aikajärjestyksessä ja ilman aiheetonta viivytystä. Kaikista tapahtumista tulee käydä ilmi niiden sisältö ja ajankohta. Lisäksi tilinpitoa soveltavassa yhdistyksessä on jatkuvasti pidettävä ajantasaista luetteloa yhdistyksen varoista ja veloista sekä huolehdittava siitä, että tilinpidosta saa tarvittavat tiedot mahdollisen verovelvollisuuden täyttämiseksi. Tilinpitoon perustuvassa mallissa yhdistyksen jäsenillä on lähtökohtaisesti oikeus päästä tarkastelemaan tilitapahtumia vähintään kuukausittain, jolloin tilikaudelta ei ole tarpeen laatia erillistä vuosilaskelmaa. Yhdistyksen säännöissä tai sääntömuutoksesta päättämiseen sovellettavaa menettelyä (määräenmistö ja kokouskutsu) vastaavalla yhdistyksen kokouksen päätöksellä voidaan toisaalta määrätä, että tilitapahtuma-aineistoa pidetään jäsenten nähtävänä harvemmin tai ei lainkaan, jos yhdistys laatii erillisen vuosilaskelman, jonka vahvistamisesta päätetään yhdistyksen kokouksessa.

Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan selvyuden vuoksi informatiivista mainintaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta lähtökohtaisesti kirjanpitolain mukaisesti. Ehdotus vastaa voimassaolevaa oikeutta.

Pykälän *2 momentin* mukaan yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä 3–7 momentin mukaisesti tilinpidosta kirjanpitolain mukaisen kirjanpidon, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen sijaan, jos yhdistyksen saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä (liikevaihto) tilikaudelta on enintään 30 000 euroa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella eikä yhdistys harjoita liiketoimintaa. Edellä mainitun raja-arvon katsotaan alittuvan myös, jos yhdistyksen rekisteröinnistä on alle kaksi vuotta eikä ole ilmeistä, että raja-arvo ylittyy tilikaudella. Käytännössä huomattava osa uusista yhdistyksistä voi ainakin toimintansa alkuvuosina käyttää hyväkseen poikkeusmahdollisuutta, koska Verohallinnon tietojen mukaan perustettavien yhdistysten keskimääräiset vuosituotot ovat 43 000 euron luokkaa ensimmäisen viiden vuoden aikana (pois lukien yhdistysten yhdistymisessä syntyneet muodollisesti uudet yhdistykset). Tämä mahdollisuus koskee perustettavia yhdistyksiä, jotka eivät harjoita liiketoimintaa.

Lisäksi yhdistyksen kokous voi edellä mainitun raja-arvon alittuessa sääntöjä muuttamatta päättää tilinpidon järjestämisestä tämän momentin mukaisesti päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta.

Koska talouden seurantaan ja raportointiin sovellettavalla mallilla on merkitystä sen kannalta, miten ja kuinka usein jäsenet saavat tietoja yhdistyksen taloudellisesta toiminnasta, kuuluisi päätösvalta asiasta yhdistyksen kokoukselle. Sääntömuutoksen lisäksi tilinpito voitaisiin ottaa käyttöön yhdistyksen kokouksen päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta. Tämä mahdollisuus laskisi kynnystä tilinpidon käyttöönottoon sääntömuutoksen laatimisesta ja rekisteröinnistä aiheutuvien kustannusten verran.

Edellä tarkoitettu tulojen määrä lasketaan maksuperusteen mukaan (ks. 3 momentti). Poikkeusmahdollisuuden laskemisessa otetaan huomioon kaksi peräkkäistä tilikautta ja aloittavan yhdistyksen talouden kehitys vastaavalla tavalla kuin mitä tilintarkastuslaissa säädetään velvollisuudesta valita tilintarkastaja. Liiketoiminnalla tarkoitetaan kirjanpitolain mukaista liiketoimintaa. Jos yhdistyksen harjoittama EVL:n mukainen elinkeinotoiminta ei poikkeuksellisesti ole kir-

janpitolain mukaan liiketoimintaa, on kuitenkin yleensä tarkoituksenmukaista laatia kirjanpitolain mukainen suoriteperusteinen kirjanpito, jottei maksuperusteista kirjanpitoa tarvitse muuntaa suoriteperusteiseksi vain verotusta varten.

Ulkopuolista rahoitusta saavan pienen yhdistyksen on hyvä arvioida etukäteen sitä, voiko rahoituksessa olla kyse EVL:ssä tarkoitettusta elinkeinotoiminnasta, jotta ei synny tilannetta, jossa tuloverotusta varten on laadittava jälkikäteen suoriteperusteinen kirjanpito ja tilinpäätös.

Säännöksessä ei ole tarpeen mainita ammattitoimintaa, koska yhdistys on rekisteröity yhteisö eikä luonnollinen henkilö.

Käytännössä voi olla tilanteita, joissa esimerkiksi yhdistyksen rahoittajat tai sen harjoittama toiminta muuten edellyttää kirjanpitolain mukaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstä, vaikka edellä mainittu tuottoja koskeva raja-arvo ei ylitykään.

Pykälän 3 momentista ilmenee, että tässä tarkoitettun tilinpidon tarkoitus on pitää erillään yhdistyksen tulot, menot, varat ja velat (tapahtumat), jotta jäsenet sekä avustusten antajat ja viranomaiset voivat seurata taloudenpitoa tehtäviensä hoitamisen edellyttämällä tavalla. Keskeistä on, että yhteiskunnan avustuksia/tukea vastaanottavien yhdistysten tilinpidon kontrollimahdollisuus toteutuu riittävällä tavalla. Tilinpidon vaatimuksissa on otettu huomioon myös Verohallinnon intressit.

Pykälän 4 momentin mukaan yhdistyksen taloudelliset tapahtumat on merkittävä tilinpitoon kassaperusteisesti aikajärjestyksessä ja ilman aiheetonta viivytystä. Kaikista tapahtumista tulee käydä ilmi niiden sisältö ja ajankohta. Lisäksi on jatkuvasti pidettävä ajantasaista luetteloa yhdistyksen varoista ja veloista sekä huolehdittava siitä, että tilinpidosta saa tarvittavat tiedot mahdollisen verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Käytännössä yhdistyksen tilinpito voi perustua maksunvälittäjän (sähköiseen) tiliotteeseen/tilitapahtumatietoihin. Tällöin yhdistyksen kaikkien tapahtumien tulee käydä tiliotteelta ilmi siten, että maksutilin ulkopuolisia juoksevia kirjanpitotapahtumia ei ole. Tällöin esimerkiksi käteistä rahaa edellyttävistä toimista pidetään erillistä kassakirjanpitoa ja saadut rahat talletetaan viivytyksettä pankki- tai muulle maksuliikennetilille. Näin tilitapahtumat muodostavat kirjanpidon perustan. Edellytys on, että tapahtumat kirjataan aikajärjestyksessä. Käytännössä tapahtumaseurannan perustasoon määräytyisi sen perusteella, minkä kaltaisia seuranta- ja raportointitietoja toimintaan avustuksia myöntänyt taho edellyttää (ks. tarkemmin jäljempänä). Kirjanpitolain mukaiselta kirjanpidolta edellytettyä rinnakkaista asijärjestystä (KPL 2 luku) ei ole tarpeen vaatia näin pienillä toimijoilla, koska tapahtumamäärä käytännössä jäänee vähäiseksi ja tilitapahtumatiedoista ilmenee asiasisältö.

Kirjaukset tilinpitoon tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että suoritettaessa maksuja yhdistyksen tililtä tehdään samassa yhteydessä välittömästi myös merkinnät tilinpitoon maksun sisällöstä, kuten selitys ja viittaus kuittiin. Tällainen vaatimus on tarpeen vastapainona tilinpitojärjestelmän muutoin lievemmillä vaatimuksilla kuten sille seikalle, että vuosiraportointia taikka tilinpäätöksen laadintaa ei edellytetä. Se on myös välttämätöntä, jotta jäsenille mahdollistettu kontrollifunktio (ks. jäljempänä) voisi käytännössä toimia. Tietojen tulee olla ajan tasalla, samassa tahdissa kuin tiliotiedot. Se tarkoittaa, että toiminnassa käytettyjen varojen seuranta maksuperusteisesti on mahdollisimman tosiaikainen.

Lisäksi omaisuuden hankinnoista pidetään erillistä omaisuusluetteloa. Vastaavasti toimitaan mahdollisten velkojen osalta eli pidetään velkaluetteloa.

Kaikista tapahtumista/maksuista tulee käydä ilmi niiden sisältö. Mikäli tiliotteelta ei ilmene jokaisen tilitapahtuman sisältö riittävässä määrin, pidetään niistä apukirjanpitoa (esim. excelissä), josta ulkopuolinenkin voi vaivattomasti selvittää tilitapahtuman tarkan sisällön sekä tapahtuman ajankohdan.

Pykälän 5 *momentin* mukaan laskut, kuitit ja muu aineisto säilytetään siten, että tarvittaessa yhteys tiliotteen merkinnästä tapahtumaan on vaivatta selvitettävissä. Milloin merkinnän perusteeksi ei saada ulkopuolisen antamaa tositetta, merkintä todennetaan yhdistyksen edustajan laatiman tositteen avulla. Muulla aineistolla tarkoitetaan tähän pykälään perustuvaa tilitapahtumien kirjanpitoa, tapahtumia koskevaa kirjeenvaihtoa, luetteloita ja vuosilaskelmaa. Aineiston säilytysaika vastaa verosäännösten velvoitteita eikä se ole päällekkäinen kirjanpitolain kanssa.

Pykälän 6 *momentissa* säädetään jäsenten oikeudesta tutustua yhdistyksen tilinpitoon. Lähtökohtana on, että yhdistyksen jäsenillä on pääsy tarkastelemaan tilitapahtumia vähintään kuukausittain. Tämä on edellytys sille, ettei erillinen vuosilaskelma ole tarpeen. Jäsenkontrolli toteutuu tällä läpinäkyvyysvaatimuksella. Säännöissä voidaan määrätä, että tilitapahtuma-aineistoa pidetään jäsenten nähtävänä harvemmin tai ei lainkaan, jos yhdistys laatii erillisen vuosilaskelman, joka on pidettävä jäsenten nähtävänä.

Pykälän 7 *momentin* mukaan tarkemmat säännökset tilinpidon kaavoista ja tilinpidon järjestelyistä sekä vuosilaskelman sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella annetaan yksityiskohtaiset säännökset esim. tositteista, tasetta vastaavasti varoja ja velkoja koskevista tiedoista, muista tilinpidon luetteloista, tilinpitoaineiston tallentamisesta ja säilyttämisestä sekä 6 momentissa tarkoitettun, kirjanpitolain mukaisen tilinpäätöksen sijasta laadittavan vuosilaskelman kaavoista.

Tarkoitus on, että tarkemmassa sääntelyssä otetaan huomioon nykyiset kirjanpitolain vaatimukset ja vakiintunut hyvä kirjanpitolain tapa. Asetuksella voidaan antaa useampiakin tilinpitomalleja esimerkiksi siten, että yksi malli soveltuu digitaaliseen tilinpitoon maksujenvälitystiliin perustuen ja toinen on tilikirjamalli sellaisille toimijoille, joilla käteisen rahan käyttö on vähäistä laajempaa. Mallien edellyttämän tapahtuma- ja maksuseurannan tason tulisi olla sellainen, että avustustoiminnan jälkiseurannassa tarvittavat tiedot voidaan automatisoidusti tuottaa tilinpidon aineistosta. Menettely sekä seurannan tietosisältö tulisi saada kaikkien avustusten osalta vakioiduksi, jotta tarpeettomalta – ad hoc –tyyppiseltä - jälkikäteiseltä voidaan välttyä. Tarvittavat tiedot tulisi kunkin tapahtumatiedon kirjaamisen yhteydessä kiinnittää maksutapahtumaan, jotta tietojen myöhempi poiminta seurantarokoitusta varten voitaisiin helposti tehdä erillisen hakutoiminnon avulla (tiedot voidaan poimia eri käyttötarkoituksia varten – tavoitetilaksi olisi, että avustuksia antava taho voisi myöhemmässä vaiheessa halutessaan itse suorittaa tarvittavat tietohaut ja –selvitykset). Myös yhdistyksen mahdollisten varojen ja velkojen luettelot tulee ylläpitää ja säilyttää vastaavasti.

Käytännössä digitaalista tilipohjaista tilinpitoa käyttävä yhdistys voisi antaa tukien myöntäjätahoille ja Verohallinnolle oikeuden tilin katseluun ja tapahtumatietojen saamiseen.

39 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälän 1 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyslain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus olisi hallituksen ja toiminnantarkastajan lisäksi sellaisella muulla taholla, joka yhdistyksen sääntöjen perusteella hoitaa hallintoon kuuluvaa tehtävää. Tällaisten toimihenkilöiden lisäksi yhdistyksessä voi olla mm. päivittäiseen hallintoon kuuluvia tehtäviä hoitavia henkilöitä, joiden osalta hallituksella on yleisestä hallinnon järjestämisvelvollisuudesta seuraava ohjaus- ja valvontavastuu, mutta joiden vahingonkorvaus yhdistystä kohtaan määräytyy yleisten vahingonkorvausta koskevien periaatteiden perusteella.

Ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallinnon järjestämiseen ja hoitamiseen liittyvää yhdistysoikeudellista vastuuta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti* vahingonkorvausvastuun vanhenemisesta. Muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavaa säännöstä yhdistyslakiin tai tilintarkastuslakiin perustuvan vahingonkorvausvastuun vanhenemisesta ehdotetaan yhdistysten toiminnan ja toimintaympäristön muutoksen sekä hallituksen monimuotoisuus- ja osaamisvaatimusten vuoksi. Käytännössä esimerkiksi sote-alan yhdistys voi harjoittaa täysin samaa toimintaa kuin kilpailtava osakeyhtiö tai säätiön, jonka johdon vastuu on ajallisesti rajatumpi. Siirtymäsäännöksen mukaan ehdotettava vastuun ajallinen rajoitus ei koske sellaisen vahingon korvaamista, jonka osalta vastuuperuste on syntynyt ennen uuden lain voimaan tuloa.

Ehdotuksen mukaan tässä pykälässä tai tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:n nojalla ajettava muuhun kuin rangaistavaan tekoon perustuva kanne on nostettava hallituksen jäsentä ja tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettua toimihenkilöä vastaan viimeistään viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin. Lisäksi ehdotuksen mukaan tilintarkastajaa ja toiminnantarkastajaa vastaan korvauskanne on nostettava viimeistään viiden vuoden kuluessa siitä, kun kanteen perusteena oleva tilintarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin.

40 §. *Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely.* Pykälän *3 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi selvitysmenettelyn keventämiseksi tavalla, joka ottaa huomioon yhdistyksen jäsenten ja muiden yhdistyksen sidosryhmien (kuten velkoja, sopimuskumppani, sääntömääräinen varojen saaja purkautumisessa) purkautumiseen liittyvät tiedontarpeet. Lisäksi momenttia ehdotetaan selvennettäväksi siten, että purkamispäätöksessä voidaan määrätä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin purkamistoimet aloitetaan. Momentin nykyistä sanamuotoa tulkitaan yhtäältä niin, että purkamistoimet on aloitettava heti päätöksen jälkeen ja toisaalta niin, että purkamistoimia voi lykätä myöhemmäksi. Ehdotuksen tarkoitus on edistää yhdistyksen purkamisen ja purkamistojen suunnitelmallisuutta ja ennakoitavuutta, mikä on sallittu sisällöltään vastaavasti muiden yhteisömuotojen purkamista koskevassa sääntelyssä.

Momentista ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen säännös selvitysmiehen velvollisuudesta loppuselvityksen hyväksyvän yhdistyksen kokouksen koolle kutsumiseen silloin, kuin se ei ole tarpeetonta purkautuvan yhdistyksen varojen vähyys tai muut seikat huomioon ottaen. Selvitysmenettelynkin aikana sovelletaan lain 20 §:n 2 momenttia, jonka perusteella kymmenenosalla yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä on oikeus vaatia kokouksen koolle kutsumista ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Käytännössä jäsenet voivat arvioida kokouksen koolle kutsumisen tarpeellisuutta mm. niiden tietojen perusteella, jotka jäsenillä on kyselyoikeutensa perusteella oikeus saada purkamisesta päättävässä yhdistyksen kokouksessa. Koska selvitysmieheen sovelletaan, mitä laissa säädetään hallituksen jäsenestä, kuuluu kokouksen koolle kutsuminen jäsenten vähemmistön vaatimuksesta selvitysmiesten tehtäviin.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös loppuselvityksen jäljennöksen antamisesta yhdistyksen jäsenelle tai muulle, jonka oikeutta purkautuminen koskee. Ehdotettu henkilöpiiri vastaa lain 42 §:n perusteella selvitystoimien moittimiseen oikeutettuja, joiden on pantava kanne viireille kuuden kuukauden kuluessa purkautumisen merkitsemisestä yhdistysrekisteriin. Ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole asiasta nimenomaista säännöstä.

62 §. *Rangaistussäännös.* Pykälän uudessa *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi tilinpitorikkomuksesta kirjanpitolain 8 luvun 4 §:ää vastaavasti niiden tämän lain 37 a §:ssä säädettävien

veloitteiden rikkomisen osalta, jotka vastaavat sisällöltään kirjanpitolain rangaistussäännöksen teon kuvausta (2 momentti). Vakavampaan tilinpidon rikkomiseen voivat tulla sovellettaviksi rikoslain 30 luvun 9, 9a ja 10 §:n säännökset kirjanpitorikoksesta, törkeästä kirjanpitorikoksesta ja tuottamuksellisesta kirjanpitorikoksesta.

Tilinpitorikkomus on yleensä liitännäinen siinä mielessä, että sen tarkoituksena on edesauttaa esimerkiksi verorikoksen tai velallisen rikoksen toteuttamista. Tällöin sovelletaan kumpaakin rikosta koskevia säännöksiä, mutta rangaistuksen määräämisessä voidaan arvioida rikoksia kokonaisuutena. Pykälän 3 momentti luettelee tyhjentävästi laiminlyönnit, jotka voivat tulla tuomituiksi tilinpitorikkomuksena. Tätä edellyttää perustuslaillinen laillisuusperiaate. Momentin sanamuoto ei rajaa tekijäpiiriä. Siten rikkomuksesta voidaan tuomita yhdistyksen hallituksen jäsen tai muu edustaja.

Momentin 1 kohdassa tarkoitettu tilinpitomerkintöjen laiminlyönti voi koskea kaikkia 37 a §:n 4 momentissa säädettyä veloitteita (tapahtumien kirjausjärjestys ja ajankohta, tapahtumista merkittäviä tiedot sekä varoista ja veloista pidettävät luettelot).

Momentin 2 kohdassa tarkoitettu tilinpitoaineiston säilyttämisvelvollisuuden laiminlyönti voi koskea kaikkea 37 a §:n 5 momentissa tarkoitettua tilinpitoaineistoa (ks. 37 a §:n 5 momentti ja sen perustelut).

Se, pidetäänkö esimerkiksi 37 a §:n 4 momentissa tarkoitettun merkinnän tekemisen viivästystä tai tilinpitoaineiston osan säilyttämisen laiminlyönнин huolimattomuutta törkeänä huolimattomuutena, ratkaistaan kokonaisarvostelun perusteella, jossa otetaan huomioon rikotun huolellisuusvelvollisuuden merkittävyys, vaarannettujen etujen tärkeys ja loukkauksen todennäköisyys, riskinoton tietoisuus sekä muut tekoon ja tekijään liittyvät olosuhteet (rikoslaki 3 luvun 7 § 2 momentti).

Yleiset toimenpiteistä luopumissäännökset mahdollistavat toimenpiteistä luopumisen tarvittavassa laajuudessa, joten tässä laissa ei tarvitse säätää asiasta erikseen.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Ehdotetun 1 momentin pääsäännön mukaan laki tulisi voimaan 1.1.2023. Vaihtoehtoista kevyempää tilinpitoa koskevaa 37 a §:n 3–6 momentin sääntelyä ehdotetaan 2 momentin mukaan sovellettavaksi tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen, jotta tällaista tilinpitoa koskeva valtioneuvoston asetus voidaan valmistella asianmukaisesti ja myös kalenterivuodesta poikkeavaa tilikautta käyttävät pienet yhdistykset voivat käyttää vaihtoehtoa mahdollisimman nopeasti. Ehdotetun 37 a §:n 2 momentin nojalla yhdistys voisi jo keväällä 2023 päättää siirtymisestä kevyempään tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen.

Ehdotetun 3 momentin mukaan uuden lain 3 luvun Lain 39 §:ssä tarkoitettun vahingonkorvausvastuun vanhentumiseen sovelletaan aiempaa lakia, jos kanteen perusteena oleva päätös tehtiin, kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin tai toimenpide laiminlyötiin taikka tilin-tarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin ennen tämän lain voimaatuloa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Tarkemmat säännökset edellä yhdistyslain 37 a §:ssä ehdotetun kevyemmän tilinpidon kaa-voista, tilinpidon sisällöstä ja järjestelyistä sekä vuosilaskelman sisällöstä annetaan valtioneu-veston asetuksella. Asetuksella voidaan antaa useampiakin tilinpitomalleja esimerkiksi siten,

että yksi malli soveltuu digitaaliseen tilinpitoon maksujenvälitystiliin perustuen ja toinen on tilikirjamalli sellaisille toimijoille, joilla käteisen rahan käyttö on vähäistä laajempaa.

9 Voimaantulo

Laki yhdistyslain muuttamisesta ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1.1.2023. Pienen yhdistyksen vaihtoehtoista tilinpitoa koskeva yhdistyslain sääntely (37 a §) ehdotetaan sovellettavaksi tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen, jotta tilinpitoa koskeva valtioneuvoston asetus voidaan valmistella riittävällä tavalla ja jotta myös kalenterivuodesta poikkeavaa tilikautta käyttävät pienet yhdistykset voivat käyttää vaihtoehtoa mahdollisimman pian.

10 Täytäntöönpano ja seuranta

Hallitus seuraa kevyemmän tilinpidon käytäntöjen kehitystä vuosittain lähivuosina.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei liity muihin lakiesityksiin.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole talousarviovaikutuksia.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 13 §:n 2 momentissa turvataan jokaiselle yhdistymisvapaus. Perustuslain kannalta ehdotusta on arvioitava yhdistymisvapauden ja yhdistysautonomian kannalta. Ehdotetuissa yhdistyslain muutoksissa ei poiketa yhdistymisvapautta koskevista voimassa olevan yhdistyslain periaatteista.

Yhdistysautonomian kannalta on arvioitava ehdotusta, jonka perusteella jäsenyhdistys voi valtuuttaa liiton toteuttamaan jäsenyhdistyksen sääntöjen mukaisen jäseneksi ottamisen. Näin liittomuotoisessa yhdistystoiminnassa voidaan hyödyntää muun muassa tietotekniikan ja –palveluiden mahdollisuuksia yhdistysten hallintokulujen vähentämiseksi ja liittomuotoiseen yhdistystoimintaan osallistumisen yhdenmukaistamiseksi ja nopeuttamiseksi tavalla, jolla monet liitot jo käytännössä toimivat. Voimassa olevankin lain perusteella liiton säännöissä ja liittoon kuulumisen edellytyksenä olevissa jäsenyhdistyksen mallisäännöissä voidaan monin keinoin yhdenmukaistaa päätöksentekoa liittoon kuuluvissa yhdistyksissä eikä tätä pidetä ongelmallisena yhdistymisvapauden kannalta.

Lakiehdotuksen 37 a §:ssä säädetään pienille yhdistyksille sallittavan vaihtoehtoisen tilinpidon perusteista tavalla, joka vähäisin poikkeuksin vastaa kirjanpidolain vaatimuksia pienen elinkeinonharjoittajan (esimerkiksi toiminimiyritys) kirjanpidosta. Pykälän 7 momentin valtuutussäännöksen perusteella tarkemmat säännökset vaihtoehtoisen tilinpidon järjestelyistä ja sisällöstä sekä tilinpidon kaavoista ja vuosilaskelmasta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Myös kirjanpidolain mukaisen tilinpidon yksityiskohdista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännös on perustuslain 80 §:n mukainen.

Lakiehdotuksen 62 §:n 3 momentissa säädetään 37 a §:n 4–5 momenttien mukaisten velvollisuuksien laiminlyönnin rangaistavuudesta. Rangaistavaksi säätäminen edellyttää, että siihen on

painava yhteiskunnallinen tarve ja että rangaistavaksi säätämiseen turvaudutaan viimeisenä moitittavaan menettelyyn kohdistettavana yhteiskunnallisena keinona. Esityksessä ehdotetaan näiden edellytysten mukaisesti vain sääntelyn keskeisten velvollisuuksien rikkomisen rangaistavuutta. Syyksiluettavuusvaatimuksen osalta on johdonmukaista omaksua sama vaatimus kuin kirjanpitorikkomuksessa eli tahallisuuden ohella törkeä huolimattomuus. Rangaistusuhkana on sakkoa, joten ehdotettu sääntely täyttää myös rangaistussääntelylle asetettavat suhteellisuuden vaatimukset.

Perustuslain rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta koskevan 8 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Ehdotetun lain 62 §:n 3 momentin rangaistussäännös on luonteeltaan blankotyyppinen eli rangaistussäännöksessä viitataan niihin aineellisiin velvollisuusnormeihin, joiden rikkominen säädetään rangaistavaksi. Perustuslakivaliokunnan tällaisille rangaistussäännöksille asettamisen kriteerien mukaisesti 62 §:n 3 momentin rangaistussäännöksen ja siinä viitattujen aineellisia velvollisuuksia koskevien lain 37 a §:n 4 ja 5 momenttien väliset viittaukset ovat selvät, mainitut aineelliset säännökset on laadittu tarkkarajaisiksi ja itse rangaistussäännöksessä on luonnehdinta rangaistavaksi tarkoitettua menettelystä.

Ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 12 §, 13 §, 17 §:n 6 momentti, 19 §, 22 §, 23 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 6 momentti ja 27 §:n 2 momentti laissa 663/2022, 19 §, 22 § ja 23 §:n 1 momentti laissa 678/2010, 39 §:n 1 momentti laissa 628/2016 ja 40 §:n 3 momentti laissa 497/2016 sekä lisätään 35 §:ään 4 momentti, lakiin uusi 37 a §, 39 §:ään 4 momentti ja 62 §:ään 3 momentti, seuraavasti:

12 §

Jäseneksi liittyminen

Sen, joka tahtoo liittyä yhdistyksen jäseneksi, on ilmoitettava aikomuksestaan yhdistykselle. Jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Säännöissä voidaan myös määrätä, että hallitus päättää jäsenten hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä.

13 §

Yhdistyksestä eroaminen

Jäsenellä on oikeus milloin tahansa erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle. Hallitus voi päättää, että ilmoituksen voi tehdä myös muuten todisteellisesti ja että myös muu hallituksen nimeämä voi ottaa vastaan ilmoituksen, jollei säännöissä määrätä toisin. Jäsen voi myös erota ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Säännöissä voidaan määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi.

17 §

Jäsenten päätösvalta

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Määräys voi kuitenkin koskea 23 §:n 1 momentissa mainituista asioista vain hallituksen tai sen jäsenen valintaa.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäseninä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa, lukuun ottamatta momentin 4 kohdassa tarkoitettua hallituksen tai sen jäsenen valintaa.

Liittoäänestys toimitetaan ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla.

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyä aikana 17 §:n 6 momentissa tai 19 §:ssä tarkoitettulla tavalla eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai jollei vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, postiäänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla yhdistyksen kustannuksella taikka velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen tai, jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

- 1) yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta;
- 2) kiinteistön luovuttamisesta tai kiinnittämisestä taikka yhdistyksen toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamisesta;
- 3) 30 §:ssä tarkoitettuista äänestys- ja vaalijärjestyksestä;
- 4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;
- 5) tilinpäätöksen tai vuosilaskelman vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä; sekä
- 6) yhdistyksen purkamisesta.

27 §

Päätöksentekojärjestys

Päätös sääntöjen muuttamisesta 17 §:n 2, 4 tai 6 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla taikka siten, että enemmistövaalitapa korvataan suhteellisella vaalitavalla, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta säädetään tai määrätään. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta sääntömääräykseen, jonka perusteella hallitus tai sen jäsenen voidaan valita jäsen- tai liittoäänestyksellä.

35 §

Hallitus

Hallitus voi päättämänsä menettelyn mukaisesti tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, se on kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti.

37 a §

Kirjapitovelvollisuus ja muu tilinpitovelvollisuus

Yhdistyksen tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti.

Edellä 1 momentista poiketen yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksen tilinpitoon sovelletaan tämän pykälän 3–7 momenttia, jos yhdistyksen saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä tilikaudella on enintään 30 000 euroa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella eikä yhdistys harjoita liiketoimintaa. Edellä mainitun raja-arvon katsotaan alittuvan myös, jos yhdistyksen rekisteröinnistä on alle kaksi vuotta eikä ole ilmeistä, että raja-arvo ylittyy tilikaudella. Lisäksi yhdistyksen kokous voi edellä mainitun raja-arvon alittuessa sääntöjä muuttamatta päättää tilipidon järjestämisestä tämän pykälän 3–7 momentin mukaisesti päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta.

Tämän pykälän 2–7 momentissa tarkoitetun tilipidon tarkoitus on pitää erillään yhdistyksen tulot, menot, varat ja velat (tapahtumat), jotta jäsenet sekä avustusten antajat ja viranomaiset voivat seurata taloudenpitoa tehtäviensä hoitamisen edellyttämällä tavalla.

Tapahtumat on merkittävä tilinpitoon kassaperusteisesti aikajärjestyksessä ja ilman aiheetonta viivytystä. Kaikista tapahtumista tulee käydä ilmi niiden sisältö ja ajankohta. Lisäksi on jatkuvasti pidettävä ajantasaista luetteloa yhdistyksen varoista ja veloista sekä huolehdittava siitä, että tilinpidosta saa tarvittavat tiedot mahdollisen verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Tapahtumia koskevat laskut, kuitit ja muu tilinpitoaineisto säilytetään siten, että tarvittaessa yhteys tilinpidon merkinnästä tapahtumaan on vaivatta selvitettävissä. Jos merkinnän perusteeksi ei saada ulkopuolisen antamaa tositetta, merkintä todennetaan kirjallisen selvityksen avulla. Tilinpito ja tapahtumia koskeva aineisto on säilytettävä kuusi vuotta sen kalenterivuoden jälkeen, jota ne koskevat.

Yhdistyksen jäsenellä on pyynnöstä oikeus saada tilinpito nähtäväkseen kerran jokaiselta päättyneeltä kalenterikuukaudelta ja tiedot on pidettävä nähtävillä vähintään kahden viikon ajan viimeistään kahden viikon kuluttua pyynnöstä. Jos säännöissä määrätään tilinpidon nähtävänä pitämisestä harvemmin, pidemmän ajan kuluttua pyynnöstä tai lyhyemmän ajan, toiminnasta on laadittava tilikaudelta vuosilaskelma, joka esitetään jäsenille kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Lisäksi yhdistyksen kokous voi sääntöjä muuttamatta päättää tilinpidon nähtävänä pitämisestä ja vuosilaskelman laatimisesta viimeksi tässä momentissa mainitun mukaisesti päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta.

Tarkemmat säännökset tilinpidon järjestelyistä ja sisällöstä sekä tilinpidon kaavoista ja vuosilaskelmasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, toiminnantarkastaja tai muu, joka sääntöjen perusteella hoitaa yhdistyksen hallintoon kuuluvaa tehtävää, on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:ssä.

Jos kannetta ajetaan tämän pykälän tai tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:n nojalla ja se perustuu muuhun kuin rangaistavaan tekoon, kanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta. Vahingonkorvausvelan vanhentuminen on katkaistava noudattaen velan vanhentumisesta annettua lakia (728/2003). Kanne on kuitenkin nostettava viimeistään seuraavasti:

1) hallituksen jäsentä ja toimihenkilöä vastaan viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin taikka kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin tai toimenpide laiminlyötiin; sekä

2) tilintarkastajaa tai toiminnantarkastajaa vastaan viiden vuoden kuluessa siitä, kun kanteen perusteena oleva tilintarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin.

40 §

Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely

Purkautumispäätöksen jälkeen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii, jollei päätöksessä määrätä myöhemmästä selvitystoimien aloitusajankohdasta. Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta yhdistyksen velkojille. Jos yhdistyksen varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhdistyksen asettamista konkurssiin. Jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta ilman aiheutonta viivytystä loppuselvitys, joka sisältää selostuksen velkojen maksusta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä sekä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset ja toiminnantarkastuskertomukset selvitystilän ajalta. Selvitysmiesten on huolehdittava loppuselvityksen säilyttämisestä noudattaen, mitä kirjanpitolaisissa säädetään tasekirjan säilyttämisestä sekä annettava jäljennös loppuselvityksestä yhdistyksen jäsenelle tai muulle, jonka oikeutta purkautuminen koskee. Jos yhdistyksellä on lain tai sääntöjensä mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, loppuselvityksestä on tehtävä vastaavasti tilintarkastus tai toiminnantarkastus. Selvitysmieheen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallituksesta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Selvitysmiehen toimikausi jatkuu toistaiseksi.

62 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

- 1) laiminlyö tilinpitomerkitöiden tekemisen 37 a §:n 4 momentin mukaisesti, taikka
- 2) laiminlyö 37 a §:n 5 momentissa tarkoitettua tilinpitoaineiston säilytysvelvollisuuden,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 30 luvun 9, 9 a tai 10 §:ssä tarkoitettuna kirjanpitorikoksena, törkeänä kirjanpitorikoksena tai tuottamuksellisena kirjanpitorikoksena eikä teosta muuallakaan laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tilinpitorikkomuksesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 37 a §:n 3–6 momenttia sovelletaan tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen.

Lain 39 §:ssä tarkoitetun vahingonkorvausvastuun vanhentumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos kanteen perusteena oleva päätös tehtiin, kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin tai toimenpide laiminlyötiin taikka tilintarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 6.10.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Laki

yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 12 §, 13 §, 17 §:n 6 momentti, 19 §, 22 §, 23 §:n 1 momentti, 27 §:n 2 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 6 momentti ja 27 §:n 2 momentti laissa 663/2022, 19 §, 22 § ja 23 §:n 1 momentti laissa 678/2010, 39 §:n 1 momentti laissa 628/2016 ja 40 §:n 3 momentti laissa 497/2016 sekä lisätään 35 §:ään 4 momentti, lakiin uusi 37 a §, 39 §:ään 4 momentti ja 62 §:ään 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Jäseneksi liittyminen

Jäseneksi liittyminen

Sen, joka tahtoo liittyä yhdistyksen jäseneksi, on ilmoitettava aikomuksestaan yhdistykselle. Jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty.

Sen, joka tahtoo liittyä yhdistyksen jäseneksi, on ilmoitettava aikomuksestaan yhdistykselle. Jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus, jollei säännöissä ole toisin määrätty. *Säännöissä voidaan myös määrätä, että hallitus päättää jäsenten hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä.*

13 §

13 §

Yhdistyksestä eroaminen

Yhdistyksestä eroaminen

Jäsenellä on oikeus milloin tahansa erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle. Jäsen voi myös erota ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Säännöissä voidaan määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi.

Jäsenellä on oikeus milloin tahansa erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen hallitukselle tai sen puheenjohtajalle. *Hallitus voi päättää, että ilmoituksen voi tehdä myös muuten todisteellisesti ja että myös muu hallituksen nimeämä voi ottaa vastaan ilmoituksen, jollei säännöissä määrätä toisin.* Jäsen voi myös erota ilmoittamalla siitä yhdistyksen kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Säännöissä voidaan määrätä, että eroaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroamisilmoituksen tekemisestä. Aikaa ei saa määrätä yhtä vuotta pitemmäksi.

17 §

Jäsenten päätösvalta

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla. Määräys ei voi kuitenkaan koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

17 §

Jäsenten päätösvalta

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. *Määräys voi kuitenkin koskea 23 §:n 1 momentissa mainituista asioista vain hallituksen tai sen jäsenen valintaa.*

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa.

Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.

19 §

Liittoäänestys

Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäsenenä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa, *lukuun ottamatta momentin 4 kohdassa tarkoitettua hallituksen tai sen jäsenen valintaa.*

Liittoäänestys toimitetaan ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla.

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyä aikana ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuk-

22 §

Muun päätöksenteon järjestäminen

Jos säännöissä mainittu asia on yhdistyksessä päätettävä määrättyä aikana 17 §:n 6 momentissa tai 19 §:ssä tarkoitettulla tavalla eikä näin ole menetelty, on yhdistyksen jäsenellä oikeus kirjallisesti vaatia hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Jollei hallitus vaatimuksesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai jollei vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston

sesta huolimatta ole järjestänyt päätöksentekoa tai jollei vaatimusta ole voitu esittää hallitukselle, aluehallintoviraston tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, postiaänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla yhdistyksen kustannuksella taikka velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

tulee päätöksenteon järjestämistä vaatineen jäsenen hakemuksesta oikeuttaa hakija järjestämään äänestystilaisuus, postiaänestys tai äänestys teknisen apuvälineen avulla yhdistyksen kustannuksella taikka velvoittaa hallitus siihen sakon uhalla.

23 §

23 §

Kokouksessa päätettävät asiat

Kokouksessa päätettävät asiat

Yhdistyksen tai, jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

Yhdistyksen tai, jos säännöissä on niin määrätty, valtuutettujen kokouksessa on päätettävä:

- 1) yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta;
- 2) kiinteistön luovuttamisesta tai kiinnittämisestä taikka yhdistyksen toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamisesta;
- 3) 30 §:ssä tarkoitettua äänestys- ja vaali-järjestyksestä;
- 4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;
- 5) tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä; sekä
- 6) yhdistyksen purkamisesta.

- 1) yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta;
- 2) kiinteistön luovuttamisesta tai kiinnittämisestä taikka yhdistyksen toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamisesta;
- 3) 30 §:ssä tarkoitettua äänestys- ja vaali-järjestyksestä;
- 4) hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;
- 5) tilinpäätöksen tai vuosilaskelman vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä; sekä
- 6) yhdistyksen purkamisesta.

27 §

27 §

Päätöksentekojärjestys

Päätöksentekojärjestys

Päätös sääntöjen muuttamisesta 17 §:n 2 tai 4 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla taikka siten, että enemmistövaalitapa korvataan suhteellisella vaalitavalla, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta säädetään tai määrätään.

Päätös sääntöjen muuttamisesta 17 §:n 2, 4 tai 6 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla taikka siten, että enemmistövaalitapa korvataan suhteellisella vaalitavalla, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta säädetään tai määrätään. *Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sääntömääräykseen, jonka perusteella hallitus tai sen jäsenen voidaan valita jäsen- tai liittoäänestyksellä.

35 §

35 §

Hallitus

Hallitus

(lisätään)

Hallitus voi päättämänsä menettelyn mukaisesti tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, se on kirjattava, varmennettava ja säilytettävä luotettavasti.

(lisätään)

37 a §

Kirjapitovelvollisuus ja muu tilinpitovelvollisuus

Yhdistyksen tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti.

Edellä 1 momentista poiketen yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että yhdistyksen tilinpitoon sovelletaan tämän pykälän 3–7 momenttia, jos yhdistyksen saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä tilikaudella on enintään 30 000 euroa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudelta eikä yhdistys harjoita liiketoimintaa. Edellä mainitun raja-arvon katsotaan alittuvan myös, jos yhdistyksen rekisteröinnistä on alle kaksi vuotta eikä ole ilmeistä, että raja-arvo ylittyy tilikaudella. Lisäksi yhdistyksen kokous voi edellä mainitun raja-arvon alittuessa sääntöjä muuttamatta päättää tilinpidon järjestämisestä tämän pykälän 3–7 momentin mukaisesti päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta.

Tämän pykälän 2–7 momentissa tarkoitettujen tilinpidon tarkoitus on pitää erillään yhdistyksen tulot, menot, varat ja velat (tapahtumat), jotta jäsenet sekä avustusten antajat ja viranomaiset voivat seurata taloudenpitoa tehtäviensä hoitamisen edellyttämällä tavalla.

Tapahtumat on merkittävä tilinpitoon kasaperusteisesti aikajärjestyksessä ja ilman aiheetonta viivytystä. Kaikista tapahtumista tulee käydä ilmi niiden sisältö ja ajankohta. Lisäksi on jatkuvasti pidettävä ajantasaista luetteloa yhdistyksen varoista ja veloista sekä huolehdittava siitä, että tilinpidosta saa tarvittavat tiedot mahdollisen verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Tapahtumia koskevat laskut, kuitit ja muu tilinpitoaineisto säilytetään siten, että tarvittaessa yhteys tilinpidon merkinnästä tapahtumaan on vaivatta selvitettävissä. Jos merkinnän perusteeksi ei saada ulkopuolisen antamaa tositetta, merkintä todennetaan kirjallisen selvityksen avulla. Tilinpito ja tapahtumia koskeva aineisto on säilytettävä kuusi vuotta sen kalenterivuoden jälkeen, jota ne koskevat.

Yhdistyksen jäsenellä on pyynnöstä oikeus saada tilinpito nähtäväkseen kerran jokaiselta päätyneeltä kalenterikuukaudelta ja tiedot on pidettävä nähtävillä vähintään kahden viikon ajan viimeistään kahden viikon kuluttua pyynnöstä. Jos säännöissä määrätään tilinpidon nähtävänä pitämisestä harvemmin, pidemmän ajan kuluttua pyynnöstä tai lyhyemmän ajan, toiminnasta on laadittava tilikaudelta vuosilaskelma, joka esitetään jäsenille kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Lisäksi yhdistyksen kokous voi sääntöjä muuttamatta päättää tilinpidon nähtävänä pitämisestä ja vuosilaskelman laatimisesta viimeksi tässä momentissa mainitun mukaisesti päätöksellä, johon sovelletaan sääntöjen muuttamista koskevia vaatimuksia enemmistöstä ja kokouskutsusta.

Tarkemmat säännökset tilinpidon järjestelyistä ja sisällöstä sekä tilinpidon kaavoista ja vuosilaskelmasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheutta-

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen, toiminnantarkastaja tai muu, joka sääntöjen perusteella hoitaa yhdistyksen hallintoon kuuluvaa tehtävää, on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on

nut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:ssä.

(lisätään)

40 §

Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely

Purkautumisesta päättäneen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta yhdistyksen velkojille. Jos yhdistyksen varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhdistyksen asettamista konkurssiin. Jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei

toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa. Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:ssä.

Jos kannetta ajetaan tämän pykälän tai tilintarkastuslain 10 luvun 9 §:n nojalla ja se perustuu muuhun kuin rangaistavaan tekoon, kanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta. Vahingonkorvausvelan vanhentuminen on katkaistava noudattaen velan vanhentumisesta annettua lakia (728/2003). Kanne on kuitenkin nostettava viimeistään seuraavasti:

1) hallituksen jäsentä ja toimihenkilöä vastaan viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin taikka kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin tai toimenpide laiminlyötiin; sekä

2) tilintarkastajaa tai toiminnantarkastajaa vastaan viiden vuoden kuluessa siitä, kun kanteen perusteena oleva tilintarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin.

40 §

Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely

Purkautumispäätöksen jälkeen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii, *jollei päätöksessä määrätä myöhemmästä selvitystoimien aloitusajankohdasta.* Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta yhdistyksen velkojille. Jos yhdistyksen varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhdistyksen asettamista konkurssiin. Jos velkojen

voida käyttää yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta ilman aiheetonta viivytystä loppuselvitys, joka sisältää selostuksen velkojen maksusta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä sekä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset ja toiminnantarkastuskertomukset selvitystilän ajalta. *Selvitysmiesten on kutsuttava yhdistyksen jäsenet yhdistyksen kokoukseen tarkastamaan loppuselvitys, jollei se ole tarpeetonta yhdistyksen varojen vähäisyys ja muut seikat huomioon ottaen.* Selvitysmiesten on huolehdittava loppuselvityksen säilyttämisestä noudattaen, mitä kirjanpitolaisissa (1336/1997) säädetään tasekirjan säilyttämisestä. Jos yhdistyksellä on lain tai sääntöjensä mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, loppuselvityksestä on tehtävä vastaavasti tilintarkastus tai toiminnantarkastus. Selvitysmiehen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallituksesta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Selvitysmiehen toimikausi jatkuu toistaiseksi.

62 §

Rangaistussäännös

(lisätään)

maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta ilman aiheetonta viivytystä loppuselvitys, joka sisältää selostuksen velkojen maksusta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä sekä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset ja toiminnantarkastuskertomukset selvitystilän ajalta. Selvitysmiesten on huolehdittava loppuselvityksen säilyttämisestä noudattaen, mitä kirjanpitolaisissa säädetään tasekirjan säilyttämisestä sekä annettava jäljennös loppuselvityksestä yhdistyksen jäsenelle tai muulle, jonka oikeutta purkautuminen koskee. Jos yhdistyksellä on lain tai sääntöjensä mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, loppuselvityksestä on tehtävä vastaavasti tilintarkastus tai toiminnantarkastus. Selvitysmiehen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallituksesta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Selvitysmiehen toimikausi jatkuu toistaiseksi.

62 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö tilinpitomerkintöjen tekemisen 37 a §:n 4 momentin mukaisesti, taikka

2) laiminlyö 37 a §:n 5 momentissa tarkoitettua tilinpitoaineiston säilytysvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain (39/1889) 30 luvun 9, 9 a tai 10 §:ssä tarkoitettuna kirjanpitorikoksena, törkeänä kirjanpitorikoksena tai tuottamuksellisena kirjanpitorikoksena eikä teosta muuallakaan laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, tilinpitorikkomuksesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Lain 37 a §:n 3–6 momenttia sovelletaan tilinpitoon tilikaudella, joka alkaa 1.7.2023 tai sen jälkeen.

Lain 39 §:ssä tarkoitetun vahingonkorvausvastuun vanhentumiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos kanteen perusteena oleva päätös tehtiin, kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin tai toimenpide laiminlyötiin taikka tilintarkastuskertomus, toiminnantarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin ennen tämän lain voimaantuloa.
